

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Sium
SOTE

Osavuosisikatsaus 1/2024

Aluehallitus 2.5.2024
Aluevaltuusto 12.6.2024

Sisällysluettelo

1	Hyvinvointialuejohtajan katsaus.....	3
2	Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	4
2.1	Ministeriöiden toimenpidesuosituks ¹ ja niiden toteutuminen.....	4
2.2	Strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen	7
3	Talousarvion toteutuminen	8
3.1	Käyttötalous	8
3.2	Talousarvion toteutumiseen liittyvät riskit.....	10
3.3	Investoinnit.....	11
3.4	Rahoitus	13
3.5	Henkilöstö	14
3.6	Riskien hallinta	16
4	Strateginen uudistusohjelma	17
4.1	Talouden tavoiteohjelma	17
4.1.1	Digiohjelma	17
4.1.2	Henkilöstöohjelma	19
4.1.3	Palvelutuotannon kehittämisohjelma.....	20
4.1.4	Sidosryhmä- ja viestintäohjelma.....	21
4.1.5	Sopeuttamisohjelma	22
4.1.6	Vaikuttavuusohjelma	24
4.2	Lakisääteisyyden turvaaminen	25
4.2.1	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	25
4.2.2	Ikääntyneiden palvelut	26
4.2.3	Perhe- ja sosiaalipalvelut	27
4.2.4	Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut	28
4.2.5	Konsernipalvelut	29
5	Hyvinvointialuekonsernin tilannekatsaus	30
6	Toimialueiden talousarvion toteutuminen.....	31
6.1	Hallintopalvelut	31
6.2	Konsernipalvelut.....	32
6.3	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	33

6.4	Ikääntyneiden palvelut	34
6.5	Perhe- ja sosiaalipalvelut	36
6.6	Ympäristöterveydenhuolto	37
6.7	Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut.....	38
7	Tuloslaskelma.....	39

1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä on järjestää alueensa asukkaille tarvetta vastaavat, riittävät sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut. Tämän lisäksi laki hyvinvointialueiden rahoituksesta edellyttää, että hyvinvointialueiden on saatava talous tasapainoon ja taseeseen kertyneet alijäämät katettua vuoden 2026 loppuun mennessä. Mikäli hyvinvointialue ei suoriudu näistä lakisääteisistä velvoitteistaan, voi ministeriö käynnistää arviointimenettelyn, jonka yhteydessä selvitetään aina hyvinvointialueliitoksen mahdollisuus.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen kaikilla palvelutuotannon toimialueilla on ollut haasteita lakisääteisten palvelujen järjestämisessä. Tämän vuoksi vuoden 2024 talousarviossa on varattu 15 milj. euron lisäpanostus lakisääteisten palvelujen turvaamiseen. Rahoitusmalliin sisältyvä siirtymätasaus leikkaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tarveperusteista rahoitusta yli 60 milj. euroa vuonna 2024. Tämän seurauksena hyvinvointialueella on vaikeuksia vastata väestön kasvavaan palvelutarpeeseen ja saada talous tasapainoon. Vuoden 2024 talousarvioon on sisällytetty strateginen uudistusohjelma, jolla tavoitellaan 10 milj. euron säästöjä toimintamenoihin.

Tavoitteena on, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue onnistuu palvelujen järjestämistehtävässään ja myös tasapainottamaan taloutensa lakisääteisessä ajassa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toiminnan rohkeaa uudistamista palvelustrategian mukaisesti ja palveluverkon ripeää toimeenpanoa vuoden 2024 loppuun mennessä. Toiminnallisen uudistamisen avulla saavutettavat taloudelliset hyödyt syntyvät kuitenkin hitaasti – aikaisintaan parin kolmen vuoden aikana. Sen vuoksi kuluvana vuonna tullaan tarvitsemaan myös nopeasti vaikuttavia talouden tasapainottamistoimenpiteitä talousarviossa pysymiseksi.

Hyvinvointialueella kiinnitetään erityistä huomiota talouden johtamiseen. Toiminnan ja talouden toteutumista sekä strategisen uudistusohjelman etenemistä käsitellään kuukausittain johtoryhmässä ja aluehallituksessa. Lisäksi taloudesta ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksilla aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja tarkastuslautakunnalle. Osavuosikatsaus laaditaan kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan. Aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä ja arvioidaan tilinpäätöksessä.

Kirsi Leivonen

Hyvinvointialuejohtaja

2 Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen

Valtioneuvosto on vahvistanut kansalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle sekä pelastustoimelle vuosille 2023–2026. Nämä tavoitteet päivitettiin huhtikuussa 2024 vastaamaan hallitusohjelman ja kansallisen palvelureformin tavoitteita. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ovat linjassa kansallisten tavoitteiden kanssa. Aluevaltuusto hyväksyi syyskuussa 2022 Pohjois-Karjalan hyvinvointialuestrategian vuosille 2023–2026.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on valmisteltu talousarvioon ja -suunnitelmaan liittyvä strateginen uudistusohjelma, joka toimii aluevaltuuston hyväksymien strategioiden jalkauttamisen tukena ja operatiivisen johtamisen työkaluna. Uudistusohjelmassa tullaan ottamaan huomioon ministeriöiltä saadut toimipidesuosittukset.

2.1 MINISTERIÖIDEN TOIMENPIDESUOSITUKSET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavat ministeriöt voivat antaa hyvinvointialueille toimenpidesuosituksia lakisääteisten vuosineuvottelujen yhteydessä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja ministeriöiden välisessä vuosineuvottelussa marraskuussa 2023 Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle annettiin seuraavat toimenpidesuosittukset:

Valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön toimenpidesuosittukset:

1. *Alueen on määrätietoisesti jatkettava toiminnan ja palvelujen uudistamista sekä talouden tasapainottamista.*

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on valmisteltu talousarvioon ja -suunnitelmaan liittyvä strateginen uudistusohjelma, joka toimii aluevaltuuston hyväksymien strategioiden jalkauttamisen tukena ja operatiivisen johtamisen työkaluna. Uudistusohjelman toteuttamisen yhteydessä huomioidaan ministeriöiltä saadut toimipidesuosittukset.

2. *Alueen on edelleen kehitettävä tarkoituksenmukaista palvelurakennetta ja -verkkoa sekä lisättävä digitaalisten palvelujen käyttöä.*

Palvelustrategian ja -verkon toimeenpanon valmistelu aloitettiin vuoden 2023 lopulla. Jokaiselle laajan palvelun soteasemalle tullaan laatimaan alueellinen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisuunnitelma vuosille 2024–2027, jossa kuvataan kunkin laajan palvelun soteaseman ja sen vaikutusalueen asukkaiden palvelutarvetta vastaavat palvelut ja niihin liittyvät tilatarpeet.

Digipalvelut ovat ensisijainen asiointikanava suurelle osalle asiakkaista ja sähköinen asiointi soveltuu moniin perustason sotepalveluihin. Digisotokeskuksen tarjoamat palvelut laajenevat vähitellen keväästä 2024 alkaen ja ovat tarjolla kaikille maakunnan asukkaille yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Tavoitteena on, että lähivuosina sosiaali- ja terveystalvelujen käyntimääristä 30 % voidaan toteuttaa digitaalisten kanavien kautta.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on avannut digitaalisen palvelualustan asiakkaiden käyttöön 9.4.2024. Palvelualusta on osa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen monikanavaista palveluverkkoa, ja sen palvelut täydentävät hyvinvointialueen tarjoamia lähipalveluja.

3. Alueen on tunnistettava, suunniteltava sekä toimeenpantava tarvittavat toimet vuokratyön käytön vähentämiseksi.

Lääkäripalvelujen ostoista luopuminen tai vähentäminen edellyttää lääkäreiden saamista virkasuhteisiin hyvinvointialueelle. Haasteena on samanaikainen vaatimus hoitotakuussa pysymiseksi ja jonojen lyhentäminen. Rekrytoinnin parantamiseksi on palkattu Mediapu, jonka avulla virkalääkäreiden määrää pyritään lisäämään.

Suurin osa nykyisistä sopimuksista on tehty syksyyn 2024 saakka sitovina ja tarkastelemme syksyn ostoja kriittisesti myös huhtikuussa tulleen hallituksen linjauksen perusteella, jonka mukaan perusterveydenhuollon hoitotakuu aika tulee pitenemään kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Selvitämme mahdollisuuksia siirtää etälääkärit virkasuhteisiksi Digisotokeskukseen. Päivystysjärjestelyjen ostolääkäritoimintaa tarkastellaan kriittisesti.

Hoitotyössä vuokratyön käyttöä pyritään hillitsemään mitoituksia tarkastelemalla ja palveluverkon myötä saaduissa yhtenäisissä toimintamalleissa sekä sijaikäytänteitä tarkastelemalla.

4. Alueen on nopeutettava ja vahvistettava YTA-yhteistyötä.

Hyvinvointialueiden yhteistyöstä säädetään järjestämislaissa. Yhteistyöalueelle laaditaan yhteistyösopimus valtuustokausittain. Parhaillaan valmistelussa oleva yhteistyösopimus on viimeistelyvaiheessa ja on tarkoituksena, että kaikki Itä-Suomen hyvinvointialueet vievät valmistelussa olevan yhteistyösopimuksen aluevaltuustojen päätettäväksi kesäkuussa 2024.

Itä-Suomen yhteistyöalueella on laajennettu mm. hankintoihin liittyvää yhteistyötä. Uudistetulla toimintamallilla on jo saatu merkittäviä säästöjä muutamissa materiaalihankinnoissa. Yhteistyötä yhteishankintojen kehittämiseksi tullaan laajentamaan edelleen.

Terveystalveluista vastaavat lääkärit verkostoituvat ja pyrkivät yhdessä löytämään ratkaisuja yhteistyöalueen yhteisiin ongelmiin liittyen henkilöstön saatavuuteen ja toiminnan kehittämiseen. Hoitotyön professiojohtajat selvittävät aktiivisesti yhdessä hoitotyön käytänteitä, tuloksia ja koulutusta yhteistyö. Järvi-Suomen Terveystalvelu Oy toimii yhtenä välineenä mahdollistaa henkilöstön käyttöä kohtuulliseen hintaan alueella ja tukee erityisesti jonojen purkua.

Sisäministeriön toimenpidesuosituksset:

5. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on valmisteltu talousarvioon ja -suunnitelmaan liittyvä strateginen uudistusohjelma, joka toimii aluevaltuuston hyväksymien strategioiden jalkauttamisen tukena ja operatiivisen johtamisen työkaluna. Uudistusohjelman toteuttamisen yhteydessä huomioidaan ministeriöiltä saadut toimenpidesuosituksset. Uudistusohjelma sisältää myös panostuksia lakisääteisiin tehtäviin. Pelastuslaitoksen osalta toiminnan uudistaminen on aloitettu ja sitä jatketaan toimintavuoden aikana pelastustoimen palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Palveluintegraatiota syvennetään toimintavuoden aikana yhteistyössä ikääntyneiden palvelujen toimialueen kanssa Pielisen-Karjalan ja Läntisen pelastusasemaryhmien alueilla. Pelastusasemien resurssointeja vahvistetaan 10 henkilötyövuodella ja henkilöstön työpanosta kohdennetaan uudelleen. Lisäresursoinnilla parannetaan alueella pelastustoimen kiireellisen avun saatavuutta sekä turvataan yöaikaisten kotihoidon käyntien, turvapuhelinkäyntien, hoidontarpeen arviointien ja kotihoidossa olevien saattohoitopotilaiden tukeminen. Toimenpiteet on aloitettu ja ne etevät suunnitellusti.

6. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Onnettomuuksien ehkäisy vastualueen henkilöstöä rekrytoidaan pysyvän ja laadukkaan toiminnan varmistamiseksi. Valvontatoimintaa toteutetaan valvontasuunnitelman mukaisesti. Alkuvuosi on lähtenyt käyntiin tavoitteiden mukaisesti.

7. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.

Pelastuslaitos seuraa alueensa riskien kehittymistä ja parantaa toimintavalmiutta ja vahvistaa pelastustoimen resurssointia palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Kehittämistoimenpiteet on aloitettu ja ne etevät suunnitellusti.

8. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.

Hyvinvointialueella varautumisasiat on keskitetty kokonaisturvallisuuden näkökulmasta pelastuslaitos – turvallisuuspalvelujen toimialueelle. Väestönsuojeluun varautumisen tehtäviä hoitaa siviilivalmiusyksikkö. Väestönsuojeluun varautumisen resurssit ylläpidetään palvelutasopäätöksen mukaisella tasolla ja avoimet virat täytetään toimintavuoden aikana. Väestönsuojeluun varautumista kehitetään pelastustoimen palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

9. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Työhyvinvointia ja työturvallisuutta ylläpidetään ja henkilöstön osallistamista mahdollistetaan palautejärjestelmän kautta. Työhyvinvointia kehitetään MSK-työhyvinvointikyselyn tuloksia hyödyntäen. Alkuvuoden aikana tuloksia on läpikäyty yhdessä henkilöstön ja esihenkilöiden kanssa. Tämän pohjalta esiin on noussut erilaisia kehittämistoimenpiteitä ja kevään aikana määritellään työhyvinvoinnin kehittämisen painopistealueet.

2.2 STRATEGISET TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Hyvinvointialueen strategiset mittarit on johdettu strategisen uudistusohjelman viidestä kärjestä eli menestystekijästä (taulukko 1.) Strategiset mittarit ovat aluehallitukseen ja -valtuustoon nähden sitovia. Uudistusohjelman toimenpiteiden toteutumista seurataan kullekin konkreettiselle toimenpiteelle asetettavan operatiivisen mittarin avulla. Nämä operatiiviset mittarit tulevat olemaan hyvinvointialuejohtajaan nähden sitovia ja niitä käsitellään kuukausittain laajennetussa johtoryhmässä.

Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet	Strateginen mittari	Mittarin tavoite	Mittarin tavoitearvo	Toteuma	Status	Aikaleima
HYTE, kotona pärjääminen, palvelujen laatu ja vaikuttavuus, asiakas- ja potilasturvallisuus	Asiakaskokemus NPS	Organisaation tavoitetaso on $NPS > = 75$.	≥ 75		Valmistuu myöhemmin	08.02.2024
Yhteydensaanti, palvelutarpeen arviointi, riittävät peruspalvelut, palvelujen jatkuvuus ja integraatio	Palvelujen saatavuus	Palvelujen saatavuutta arvioidaan "liikennevalomallin" avulla: punainen $< 80\%$, keltainen $80-90\%$ ja vihreä $90-100\%$ palveluista toteutuu lakisääteisessä ajassa.	$\geq 90\%$	89.6%	Lähellä tavoitetta	31.03.2024
Hyvinvointialueella on riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Sairauspoissaolo-%	Henkilöstön sairauspoissaolojen vähentyminen vähintään viidellä prosentilla vuoden 2023 tasosta.	$\leq -5\%$	-4.8%	Ei tavoitteessa	31.03.2024
Toiminta on taloudellisesti kestäväällä pohjalla	Vuosikate	Vuosikate on vähintään miljoona euroa.	$\geq 1M\text{€}$	-13,9 M€	Ei tavoitteessa	31.03.2024
Luotettava ja vastuullinen organisaatio asiakkaille ja työntekijöille	Luottamus & Maine -tutkimus	Sijoitumme viiden parhaan joukkoon hyvinvointialueiden vertailussa.	≤ 5 .		Valmistuu myöhemmin	

Taulukko 1. Strategisista tavoitteista johdetut aluevaltuustoon nähden sitovat mittarit hyvinvointialueen tasolla

- 1) Tavoitteenamme on, että toimintamme on asiakaslähtöistä ja laadukasta. Asiakaskokemusta mitataan NPS-tunnusluvun avulla kaikilla palvelutuotannon toimialueilla. Organisaatiotasoiseksi tavoitetasoksi on asetettu, että $NPS > = 75$. Mittarin valmistelu on vielä kesken, tavoitteen toteutumisen seuranta mahdollistuu myöhemmin.
- 2) Tavoitteenamme on järjestää asukkaillemme heidän tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja lakisääteisissä ajoissa. Palvelujen saatavuutta arvioidaan "liikennevalomallin" avulla: punainen $< 80\%$, keltainen $80-90\%$ ja vihreä $90-100\%$ palveluista toteutuu lakisääteisessä ajassa. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Hyvinvointialueen tasolla toimialueiden mittareiden keskiarvo on maaliskuun lopussa $89,6\%$, joka on tavoitetason keskivaiheilla. Mittarin tavoitearvo on parantunut $1,8$ prosenttiyksikköä edellisen kuukauden tilanteesta.

- 3) Tavoitteenamme on, että hyvinvointialueella on riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Tavoitteleme henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämistä vähintään viidellä prosentilla vuoden 2023 tasosta. Vuoden 2024 aikana selvittää mahdollisuutta mitata tämän strategisen mittarin toteutumista entistä tarkemmin esim. eNPS-mittarin avulla. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Maaliskuun lopussa sairauspoissaolot ovat vähentyneet edellisvuodesta 4,8 %, kokonaistavoite ei kuitenkaan ole toteutunut.
- 4) Tavoitteenamme on, että toimintamme on taloudellisesti kestäväällä pohjalla. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään. Vuoden 2024 tavoitteena on, että vuosikate on vähintään miljoona euroa. Hyvinvointialuetasolla tavoitteen toteutumista seurataan tilikauden tulosennusteen perusteella kuukausittain. Maaliskuun taloustietojen perusteella vuosikate tulisi olemaan lähes -14 milj. euroa, joten taloustavoite ei olisi toteutumassa, ellei talouden suuntaa saada mahdollisimman nopeasti käännettyä tavoiteltuun suuntaan.
- 5) Tavoitteenamme on, että olemme luotettava organisaatio asiakkaillemme ja työntekijöillemme. Tämän tavoitteen toteutumisesta saadaan tietoa vuosittain toteutettavalla Luottamus & Maine-tutkimuksella. Tavoitteena on, että organisaatiomielikuva kehittyy myönteiseen suuntaan ja sijoitumme viiden parhaan joukkoon hyvinvointialueiden vertailussa. Mittarin toteutuminen ei ole vielä mahdollista, Luottamus & Maine-tutkimus valmistuu kuluvan vuoden toisella puoliskolla.

3 Talousarvion toteutuminen

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet sekä budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

3.1 KÄYTTÖTALOUS

Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu tuloslaskelman muotoon (luku 6). Toimialueiden lyhennytyssä tuloslaskelmassa esitetään ulkoiset tulo- ja menoerät (luku 5). Strategisen uudistusohjelman sisällä olevaan talouden tavoiteohjelmaa käsitellään erikseen luvussa 4.

Talousarvion laatimisen lähtökohtana oli valtion yleiskatteellinen rahoitus (n. 780,1 milj. euroa), joka muodostuu valtiovarainministeriön pääasiassa tarpeeseen perustuvasta laskentamallista, jossa Pohjois-Karjalan laskennallista rahoitusta on pienennetty siirtymätasauksella n. 64,6 milj. euroa. Kuluvan vuoden merkittävänä tavoitteena on

parantaa hoitoon/palveluihin pääsyä olennaisesti. Tähän on varattu talousarviossa yhteensä noin 15 milj. euron lisäpanostukset erikoissairaanhoidon, ikääntyneiden palveluihin, sosiaalipalveluihin sekä pelastustoimeen.

Hyvinvointialueen toimintatuottojen yhteismäärä on 128,9 milj. euroa ja toimintakulujen yhteismäärä 904,7 milj. euroa. Näin ollen toimintakatteeksi muodostui -775,8 milj. euroa, joka katetaan valtion 780,1 milj. euron rahoituksella. Strategisesti erittäin tärkeäksi tunnusluvuksi, vuosikatteeksi, muodostui 1,0 milj. euroa. Poistojen ollessa noin 16,0 milj. euroa on kuluvan vuoden talousarvio 15 milj. euroa alijäämäinen.

Taulukossa 2. on esitetty hyvinvointialueen talousarvioon tiedossa olevat, talouteen vaikuttavat muutokset eriteltynä. Maaliskuun tulosennuste on laadittu tiedossa olevien talousarviomuutostekijöiden sekä alkuvuoden toteuman perusteella.

milj. euroa	TA 2024	TPE 2024 (2+10)	TPE 2024 (3+9)	Asiakaspalveluostot	Palkkaharmonisointi	Lomapalkkavelka	Uudistusohjelma	Työvoiman vuokraus(hoitajat ja lääkärit)	Muut	Erotus TPE vs TA, M€
Toimintatuotot	128,9	128,7	131,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	2,7
Myyntituotot	32,0	32,8	33,3						1,2	1,2
Maksutuotot	59,3	58,7	59,8						0,5	0,5
Tuet ja avustukset	16,7	16,8	16,6						-0,1	-0,1
Muut toimintatuotot	20,9	20,5	21,9						1,0	1,0
Toimintakulut	904,7	914,5	922,3	10,6	-5,4	3,5	0,0	6,0	2,9	17,6
Henkilöstökulut	462,6	456,3	456,3		-5,4	3,5			-4,4	-6,3
Palvelujen ostot	323,5	337,3	341,2	10,6				6,0	1,1	17,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	59,2	60,9	62,7						3,5	3,5
Avustukset	13,8	13,9	13,9						0,1	0,1
Muut toimintakulut	45,5	46,2	48,1						2,6	2,6
Toimintakate	-775,8	-785,8	-790,7	-10,6	5,4	-3,5	0,0	-6,0	-0,2	-14,9
Valtion rahoitus	780,1	780,1	780,1						0,0	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut	-3,3	-3,3	-3,3						0,0	0,0
Vuosikate	1,0	-9,0	-13,9	-10,6	5,4	-3,5	0,0	-6,0	-0,2	-15,0
Poistot ja arvonalentumiset	16,0	16,0	16,0						0,0	0,0
Tilikauden tulos	-15,0	-25,1	-30,0	-10,6	5,4	-3,5	0,0	-6,0	-0,2	-15,0
Poistoeron muutos	0,0	0,0	0,0						0,0	0,0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-15,0	-25,0	-30,0	-10,6	5,4	-3,5	0,0	-6,0	-0,2	-15,0

Taulukko 2. Tilinpäätösennuste sekä ennusteeseen vaikuttavat muutostekijät eriteltynä

Taulukossa 3. on arvioitu arviointimenettelyn taloudellisten kriteerien toteutumista tunnuslukujen perusteella. Tällä hetkellä näyttää, että vuosikatteen pitäisi olla kuluvan vuoden tilinpäätöksessä vähintään 15–17 milj. euron tasolla, jotta arviointimenettelyyn johtavat kriteerit eivät täytyisi. Alkuvuoden talousennusteen perusteella vuosikate on jäämässä reilusti negatiiviseksi. Tällä hetkellä lähes kaikilla hyvinvointialueilla arviointimenettelyn kriteerit täyttyvät, jonka vuoksi valtiovarainministeriön kynnys käynnistää arviointimenettely-prosesseja on tänä vuonna korkea. Kriteerien lisäksi jo yksi lisärahoitus voi laukaista arviointimenettelyn, tämä ei ole Pohjois-Karjalassa tällä hetkellä uhkana.

Tilinpäätösennusteen (taulukko 2.) mukaan talouden arvioidaan kuluvan vuoden lopussa olevan 30 milj. euroa alijäämäinen, mikä on 15 milj. euroa talousarviota huonompi. Merkittävimpiä talousarviosta poikkeamia ovat palvelujen ostojen kehitys, joka vuodesta toiseen jatkuu arvioitua suurempana. Tällä hetkellä asiakaspalvelujen ostoissa sekä työvoiman vuokrauksessa on yhteensä lähes 17 milj. euron ylityspaine. Lomapalkkavelka on viimeisinä vuosina kasvanut muutamalla miljoonalla eurolla ja sama kehitys näyttäisi jatkuvan, sillä sen kustannusvaikutus on tällä hetkellä noin 3,5 milj. euroa. Positiivisena asiana talousarviossa on

palkkaharmonisoinnin määrä; palkkaharmonisoinnin aiheuttamiin lisäkustannuksiin on varattu n. 13,4 milj. euroa, mutta toteuma on jäämässä 8 milj. euron tasoon lopullisten palkkaharmonisointilaskelmien perusteella.

Nyt arvioidun talousennusteen lisäksi talouden toteumassa on olemassa arviolta noin prosentin lisäriski, joka on vaarassa realisoitua, ellei talouskehitystä saada käännettyä tavoiteltuun suuntaan. Lisäriskiä tällä hetkellä aiheuttavat tytär- ja osakkuusyhteisöjen kulukehitys ja asiakaspalvelujen ostot kaikilla toimialueilla. Lisäksi kuluvan vuoden talousarvio sisältää noin 7 milj. euron edestä omaisuuden realisointia. Tällä hetkellä ei voida vielä arvioida, onko omaisuuden myynnit mahdollista toteutua kuluvan vuoden aikana. Jos sekä tulo- että menopuolen lisäriskit toteutuvat, nykyinen talousennuste on vaarassa ylittyä 10–15 milj. euroa. Näyttää siltä, että enää ei riitä pelkkä strategisen uudistusohjelman toteuttaminen, joten aluehallitus on hyvinvointialuejohtajan esityksestä velvoittanut toimialueita etsimään lisää tehostamistoimenpiteitä talousarviossa pysymiseksi. Hyvinvointialueella on käynnistetty välittömästi toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi, joita esitellään aluehallitukselle erillisessä tilaisuudessa.

3.2 TALOUSARVION TOTEUTUMISEEN LIITTYVÄT RISKIT

Vuoden 2024 talousarviokirjaan on sisällytetty talousarvion toteutumiseen liittyviä taloudellisia riskejä. Talousarvioon on sisällytetty valtionrahoituksen kasvun (2,53 %) suuruisen kustannusten kasvu, joka ei alkuvuoden toteuman perusteella ole riittävä. Strategisen uudistusohjelman toteutumisessa on tunnistettu haasteita, mutta niiden talousvaikutuksia ei vielä tässä vaiheessa ole huomioitu ennusteessa. On tarkoituksena, että 1. osavuosikatsauksen yhteydessä tarkastellaan uudistusohjelman mahdollisia muutostarpeita. Henkilöstön riittävyys ja saatavuus näyttävät jatkuvan talouteen liittyvänä riskinä edellisvuoden tapaan.

Kuluvana vuonna on syytä tehdä riskitarkastelua aikaisempia vuosia enemmän. Tätä on tarkoitus implementoida strategisen uudistusohjelman seurannan yhteydessä. Lisäksi kuluvana vuonna on tärkeää seurata strategisena riskinä olevaa hyvinvointialueen arviointimenettelyn mahdollisuutta ja etsiä keinoja mahdollisen arviointimenettelyn välttämiseksi.

Valtiovarainministeriö voi käynnistää päätöksellään hyvinvointialuelain 123 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täytyessä tai sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 27 §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveysministeriön aloitteen perusteella arviointimenettelyn, jossa valtio ja hyvinvointialue arvioivat hyvinvointialueen taloudellisia sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvittää tehtävistään.

Talouteen liittyvät edellytykset ovat:

- 1) hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa;
- 2) hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
- 3) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; tai

4) hyvinvointialueelle on myönnetty 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Valtiokonttorin ylläpitämien konsernitilinpäätösten tietojen perusteella.

Tunnusluku	Tavoitearvo	TP23	TPE24	Vaade vuosikatteelle (M€)	DL
Taseessa oleva kumulatiivinen alijäämä, M€	> 0	-23	-53	>30	TP 2026
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde	> 80 %	-45 %		15	TP 2024
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate	> 0,8	0,1		17	TP 2024
Lisälainanottovaltuuden tai lisärahoituksen käyttäminen	Kyllä/ei	Ei	Ei	-	-

Taulukko 3. Mahdollisen arviointimenettelyn talouteen liittyvät kriteerit ja niiden tilannekatsaus

3.3 INVESTOINNIT

Investointien toteuma tammi-maaliskuussa on 10,1 %. Rakennusinvestoinneista on toteutunut tammi-maaliskuussa 2,7 milj. euroa (15,8 %). Laitte- ja kalustoinvestointien toteuma on 1,2 milj. euroa (6,0 %). Toimittajien toimitusvaikeuksista ja hankintaprosessien viivästymisistä johtuen vuodelle 2023 suunniteltuja ja vuoden 2023 lainanottovaltuudelle toteutettavia laiteinvestointeja siirtyi vuodelle 2024 2,5 milj. euron arvosta. Siirtyneiden hankintojen toteuma alkuvuodelta on 0,6 milj. euroa. ICT-investointien toteuma on alle 0,1 milj. euroa (9,7 %).

Rakennusinvestoinneissa E-siiven rakennustöiden 1. vaiheen rakennustyöt etenivät suunnitellusti alkuvuoden 2024 aikana ja valmistuvat heinäkuun alussa 2024. Hanke kokonaisuudessaan valmistuu keväällä 2026. E-siiven laajennuksen rakennustöiden kustannusarvio on noin 49,6 milj. euroa. Vuoden 2024 ennuste on 12,7 milj. euroa. Ensimmäiset kvartaalin toteuma on 2,7 milj. euroa.

Vuoden 2024 investointivaltuutuksen saaneet investoinnit ovat käynnistyneet suunnitellusti. Vuoden 2024 rakennusinvestointeja on 9,1 milj. euron edestä, josta on maaliskuun loppuun mennessä toteutunut 0,02 milj. euroa. Kustannukset ovat lähinnä hankkeiden suunnittelusta ja käynnistämisestä aiheutuneita kustannuksia. Ennen hankkeiden aloitusta tehdään kannattavuuslaskelma tarpeellisilta osin.

Hyvinvointialuelain 16 § mukaan investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointeja vastaavista sopimuksista. Investointeja vastaavia sopimuksia ei kuitenkaan esitetä investointiosassa, joten tietoja ei ole esitetty taulukossa 4. Vuodelle 2024 sisältyi investointeja vastaavia sopimuksia yli 60 milj. euron edestä. Joensuun sotepalvelukeskus suurimpana kohteena on tarveselvitysvaiheessa ja hankkeen on määrä valmistua

vuoden 2026 loppuun. Rakennuspaikan tarkentuessa hanke etenee suunnitellun aikataulun mukaisesti. Sopimuksen arvo on noin 30 milj. euroa.

Nurmeksen soteasema on tarveselvitysvaiheessa, jonka on määrä valmistua huhtikuun loppuun. Uuden soteaseman sijainti on valittu ja tontin valmistelu on käynnissä. Nurmeksen soteasemasta laaditaan noin 10 milj. euron esisopimus kohteen investorin kanssa vuoden 2024 aikana.

Joensuun kaksi 60 paikan asumisyksiköiden ja työikäisten ympärivuorokautisen asumisen hankinta on alkuvaiheessa. Asumisyksiköille on valittu osoitettavat tontit kohteiden investorin käyttöön. Aikataulun mukaan kohteiden esisopimukset laaditaan tämän vuoden aikana. Yhden asumisyksikön arvioitu sitoumus on noin 7,5 milj. euroa ja työikäisten ympärivuorokautisen asumisen 2 milj. euroa.

Heinäveden liikkuvien palvelujen yksikön suunnittelu odottaa Heinäveden palveluverkon valmistumista. Heinäveden pelastusaseman tarveselvitys on valmis ja rakennuspaikka on sovittu Heinäveden keskustan alueelta. Pelastusaseman kilpailutus odottaa liikkuvien sotepalvelujen tarpeiden tarkentumista palveluverkon tiimoilta. Karvion pelastusaseman tiloja ollaan sijoittamassa olemassa oleviin vuokratiloihin. Neuvottelut tilojen vuokraamisesta ja muutostarpeita ovat meneillään. Liperin ja Valtimon pelastusasemat peruskorjataan ja hankkeet etenevät suunnitelmien mukaan. Esisopimukset laaditaan kevään aikana.

Kokonaisuutena vuokrattavat kohteet ovat toteutumassa hyväksytyjen lainanottovaltuuksien mukaisesti. Kohteiden toteumat tarkentuvat hankkeiden esisopimusvaiheessa.

Kaikkiaan vuosien 2024–2027 investointisuunnitelma sisältää palveluverkkoon liittyviä investointikohteita yhteensä n. 80 milj. euron edestä. Kohteiden suunnittelu ja käyttö tarkentuvat vuoden 2024 aikana, kun palveluverkkovalmistelu etenee.

Investointisuunnitelma 2024-2027 (1000 €)	Alkuperäinen talousarvio 2024	Muutettu talousarvio 2024	Toteuma 1-3/2024	Talousarvion toteuma%
Pysyvät vastaavat	38 842	40 342	4 076	10,1 %
Rakennukset	17 535	17 535	2 700	15,4 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	17 135	17 135	2 700	15,8 %
Pelastustoimi	400	400		
Laite- ja kalustohankinnat	19 847	19 847	1 211	6,1 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	18 517	18 517	1 019	5,5 %
Pelastustoimi	1 330	1 330	192	14,4 %
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	761	761	74	9,7 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	761	761	74	9,7 %
Pelastustoimi	0	0		
Laajakantoiset investoinnit	700	700	91	13,0 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	700	700	91	13,0 %
Pelastustoimi	0	0		
Muut investoinnit	0	1 500	0	0,0 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	0	1 500	0	0,0 %
Tytäryhtiön pääomitus	0	1 500	0	0,0 %
Omaisuuksien luovutukset	0	0	7	
Sosiaali- ja terveydenhuolto				
Pelastustoimi	0	0	7	
Investointituet	2 000	2 000	0	0,0 %

Taulukko 4. Hyvinvointialueen investointisuunnitelman toteutuminen

3.4 RAHOITUS

Hyvinvointialueen maksuvalmius on ollut alkuvuoden hyvällä tasolla, koska valtionrahoituksen maksuaikataulu on alkuvuosipainotteinen. Hyvinvointialueen kuluva vuoden talousarviossa on merkitty otettavaksi uutta pitkäaikaista lainaa 38,8 milj. euroa ja lyhennettäväksi lainoja 15,6 milj. euroa. Nettolainanotoksi muodostuu 23,2 milj. euroa. Pitkäaikaisen lainan kilpailutus on suunniteltu alkusyksylle 2024. Hyvinvointialueen pitkäaikaisten lainojen kokonaismäärä maaliskuun lopussa oli 190,4 milj. euroa. Vuoden 2024 alusta voimaan tulleen maksuliikennesopimuksen ja korkomarkkinoilla tapahtuneen kehityksen takia korkotuottojen ennustetaan lisääntyvän huomattavasti viime vuodesta.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän jäsenkunnista Ilomantsi, Juuka, Lieksa, Polvijärvi ja Tohmajärvi ovat ilmoittaneet, etteivät maksa helmikuussa lähetettyjä palkkaharmonisointilaskuja. Hyvinvointialueen maksuvalmiuteen vaikutus on noin 5 milj. euroa.

3.5 HENKILÖSTÖ

Laadukkaiden ja riittävien sotepalvelujen saatavuus edellyttää osaavaa henkilöstöä. Sotehenkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita alueellamme, mutta viime vuoden loppupuolella hoitajien osalta saatavuus hieman parani. Kokonaisuudessaan henkilöstömäärä on kuitenkin laskenut edelliseen vuoteen verrattuna (taulukko 5). Yhteisten palvelujen henkilöstömäärän merkittävä vähentyminen selittyy sillä, että noin 200 työntekijää (pitkäaikaiset sijaiset) siirrettiin toimialueille vuonna 2022.

Toimialue	1.1.-31.3.2024	2023	2022	Muutos 2022 - 2024
Ikääntyneiden palvelut	1981	2194	1903	4,1 %
Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut	370	345	331	11,9 %
Perhe- ja sosiaalipalvelut	1042	1008	903	15,4 %
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	2884	2712	2536	13,7 %
Ympäristöterveydenhuolto	53	56	53	-0,1 %
Yhteiset palvelut*	870	905	1193	-27,1 %
Konsernipalvelut	771			
Hallintopalvelut	95			
Hyvinvointialueen johto	4			
Yhteensä:	7199*	7220	6919	4,0 %

*Yhteiset palvelut sisälsi vuoden 2023 loppuun asti viisi eri toimialuetta. Vuoden 2024 alusta voimaan astuneessa organisaatiomuutoksessa näistä viidestä toimialueesta muodostettiin kaksi uutta toimialuetta, konsernipalvelut ja hallintopalvelut.

**Vuoden 2024 toimialuetasoiset HTV2 määrät eivät ole vertailukelpoisia edellisvuosiin organisaatiomuutoksesta johtuen.

Taulukko 5. Henkilöstömäärän (HTV2) kehitys toimialueittain vuosina 2022–2024

Vuoden 2023 lopulla Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus päätti palveluverkon ja strategisen uudistusohjelman toimeenpanoa koskevien yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämisestä. Ensimmäinen tapaaminen yhteistoimintaneuvotteluissa järjestettiin 31.1.2024. Yhteistoimintamenettelyssä ei tavoitella henkilöstövähennyksiä, irtisanomisia tai lomautuksia, vaan tarkoituksena on yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa käydä läpi työskentelyyn vaikuttavat muutokset. Yhteistoimintamenettely toteutetaan jatkuvana neuvotteluna työnantajan ja henkilöstön edustajien kesken strategisen uudistusohjelman toteutusaikataulun mukaisesti. Käsitellyistä asioista sekä toimeenpantavista muutoksista tiedotetaan läpi neuvottelujen.

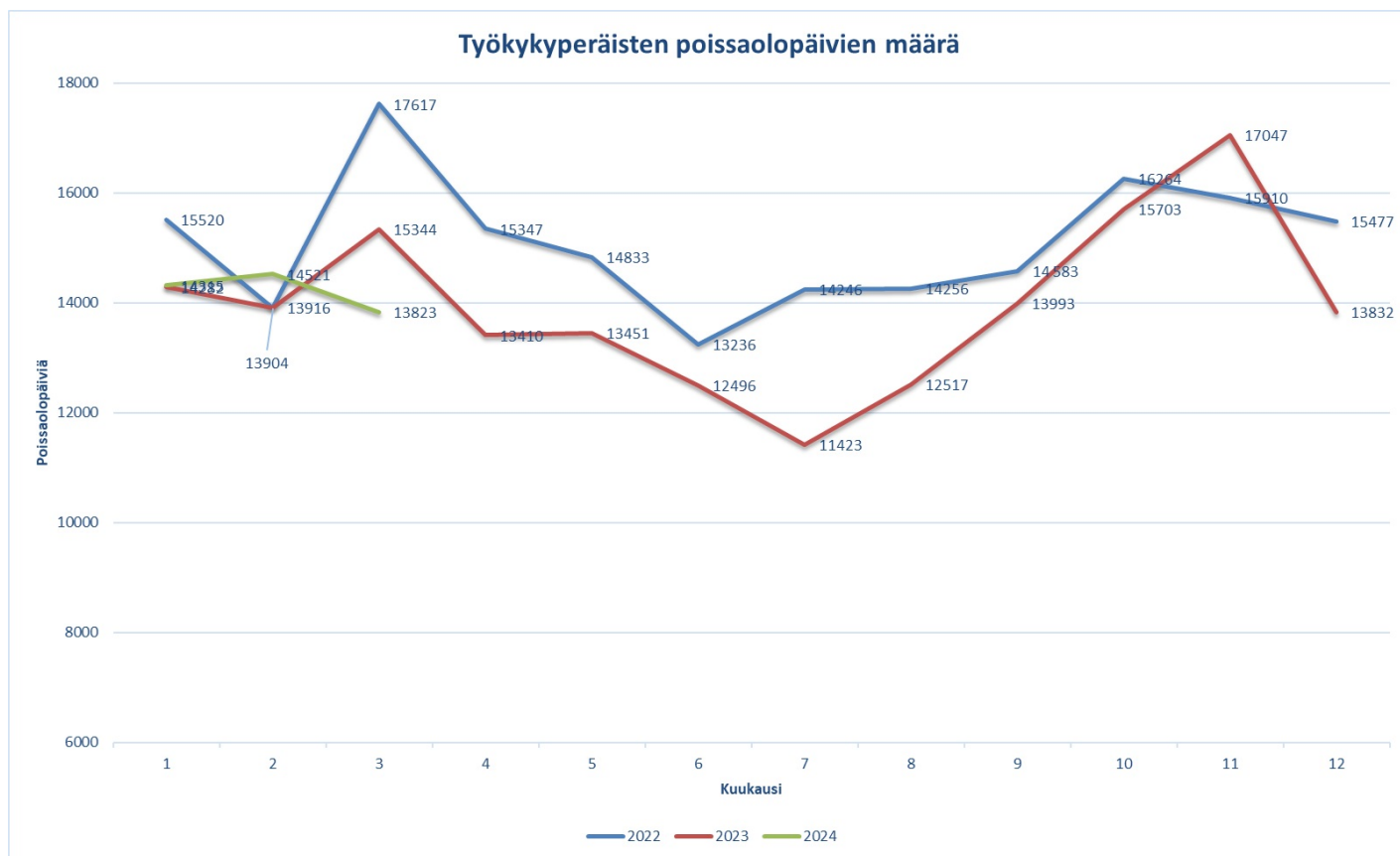
Vuonna 2023 alkoi projekti HR-järjestelmän vaihtamiseksi. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana projekti saavutti tavoitteensa. Päätös uuden HR-järjestelmän mukaisesta käyttöönotosta tehtiin maaliskuun lopussa. Järjestelmän käyttöönoton ensimmäisessä vaiheessa varmennetaan ensisijaisesti palkanmaksun häiriöttömyys, minkä jälkeen käyttöönotto jatkuu järjestelmän muiden toiminnallisuuksien osalta.

Vuonna 2023 alkanut palkkaharmonisointi eteni ensimmäisellä vuosineljänneksellä suunnitelman mukaisesti. HYVTES- ja SOTE-sopimusten piiriin kuuluvien tehtävien palkkaukset on yhdenmukaistettu ja takautuvat palkkasaavat työssä olevalle henkilöstölle maksettu. Teknisen sopimuksen osalta neuvottelut saatiin päätökseen maaliskuussa 2024. Neuvotteluissa sovittiin, että palkkojen harmonisointi suoritetaan teknisen alan käytössä olevan palkkausjärjestelmän vahvistamisen ajankohdasta eli 1.4.2021 alkaen. Pelastuslaitoksen henkilöstö ei ole mukana palkkaharmonisoinnin tässä vaiheessa. Lääkärisopimuksen osalta palkkaharmonisoinnin neuvottelut ovat kesken.

Henkilöstöedut laajentuivat vuoden 2024 alussa. Siun sote on vuoden 2024 alusta alkaen tarjonnut henkilöstölleen uutena henkilöstöetuutena laajan vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen. Lisäksi Siun sote tarjoaa henkilöstölleen mahdollisuuden hankkia työsuhdepyörän. Pyöräetu on verovapaa luontoisetu 1 200 euroon saakka vuosittain. Pyöräedun käyttö vähentää työntekijän bruttopalkkaa 100 euroa kuukaudessa. Pyöräedun käyttöönotto valmisteltiin ensimmäisellä vuosineljänneksellä ja se otettiin käyttöön 2.4.2024.

Vuoden 2024 helmikuussa saatiin päätökseen Numeronin käyttöönottoprojektin viimeinen vaihe eli sen käyttöönotto lääkäreiden työajan seurannan ja yksiköiden toiminnan suunnittelun työvälineeksi. Tässä prosessissa oli aiemmin haasteena muun muassa se, että oli runsaasti manuaalista ja henkilöriippuvaista työtä ja raportointi toteutuneesta tilanteesta oli erittäin haastava. Käyttöönotossa on ollut useita haasteita, mutta kaikki on saatu korjattua. Tavoite on, että seuraavan vuosineljänneksen kuluessa prosessit saadaan toimimaan ongelmitta.

Vuoden 2024 ensimmäisen neljänneksen työkykyperäisten poissaolojen määrä (42 659) väheni noin 2 % vuoden 2023 (43 542) samaan ajanjaksoon verrattuna (kaavio 1). Tavoite on kuitenkin selvästi vähentää näitä poissaoloja. Työkykyjohtaminen on yksi tärkeä keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja sitä osaamista on tarkoitus kehittää kuluvan vuoden aikana. Hyvinvointialueella on käytössä varhaisen välittämisen malli, korvaavan työn malli (Sisutyö) ja mielen tuki- malli. Näiden tunnettuus on esihenkilöiden keskuudessa keskimäärin hyvä, mutta edelleen sitä on tarpeen vahvistaa.

Kaavio 1. Työkykyperäisten poissaolojen kokonaismäärä.

Toimenpiteet vuokratyövoiman käytön vähentämiseksi

Lääkärityön osalta pilotoidaan parasta aikaa ulkoista palveluntuottajaa lääkärirekrytoinnin apuna. Jos kokeilu tuottaa tuloksia, käynnistetään kilpailutus lääkärirekrytoinnin osittaisesta ulkoistuksesta. Lisäksi on käynnistetty yhteistyö Romanian Oradean suomalaisten lääkäriopiskelijoiden kanssa, jonka ansiosta saatiin rekrytoitua kesälle 2024 työntekijöitä.

Hoitohenkilöstön osalta vuoden 2024 alusta otettiin käyttöön sähköinen alusta äkillisten poissaolojen koordinointiin. Tämän tilauskanavan kautta saadaan samanaikaisesti näkymä omien sijaisten ja ulkoisen palveluntuottajan henkilöstön saatavuuteen. Tämän avulla ulkoisen palveluntuottajan tarve on vähentynyt n. 25 %, omien sijaisten käyttö tehostunut 35 %.

Hoitohenkilöstön saatavuuden lisäämiseksi käynnistettiin systemaattinen rekrytointi EU/ETA-alueen ulkopuolelta keväällä 2023. Syksyllä 2023 kilpailutettiin YTA-alueen kaikkien hyvinvointialueiden kanssa kansainvälisen rekrytoinnin palveluntuottajat. Vuoden 2024 aikana Siun sotelle saapuu yhteensä 116 EU/ETA-alueen ulkopuolista hoito- ja hoivatyöntekijää. Nämä henkilöt lisäävät yksiköiden omaa perusmiehitystä, joka vähentää vuokratyövoiman tarvetta.

3.6 RISKIEN HALLINTA

Tilikauden alijäämä on muodostumassa 15 milj. euroa talousarvion mukaista suuremmaksi. Arviointimenettelyyn joutumisen riskin kannalta vuoden 2026 loppuun suunniteltu talouden tasapainotustavoitteen (kumulatiivinen alijäämä nolla) toteutuminen edellyttää vuosille 2025–2026 suurempaa tulostavoitetta, kuin mihin taloussuunnitelmassa on varauduttu. Talouden sopeutustarve lisää painetta toiminnallisten muutosten tekemiseksi, jotka voivat osaltaan vaikeuttaa palvelujen antamista lakisääteisessä ajassa. Keskeinen ongelma talouden alijäämän taustalla on tarpeeseen nähden riittämätön oma henkilökunta palvelujen tehokkaaseen tuottamiseen, jota joudutaan kompensoimaan kalliimmilla ostopalveluilla. Valtion rahoituksen siirtymätasaus ei pienene vielä taloussuunnitelmakaudella niin, että se vahvistaisi tulopuolta riittävästi tasapainon saavuttamiseksi, vaan alijäämäisyyden korjaamiseksi tarvitaan kulujen nousua hillitseviä toimenpiteitä, joita mm. uudistusohjelmalla tavoitellaan. Osavuosikatsauksen yhteydessä aluehallitukselle esitetään toimenpiteet, joilla tämän vuoden talouskehitys pyritään saamaan talousarvion mukaiseksi.

Arviointimenettelyn välttäminen taloutta saneeraamalla voi lisätä arviointimenettelyyn joutumisen riskiä palvelujen lakisääteisen toteutumattomuuden kautta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi tehdä valtiovarainministeriölle aloitteen arviointimenettelyn aloittamiseksi, jos hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on ilmeisesti vaarantunut vähintään kahtena kolmesta peräkkäisestä kalenterivuodesta. Hyvinvointialueella on nyt toisena vuonna peräkkäin viiveitä palvelujen antamisessa lakisääteisessä ajassa. Riskin hallitsemiseksi hyvinvointialueen on jatkettava mm. toimintatapojen muuttamista palvelujen lakisääteisyys toteutumiseksi.

Hyvinvointialueen riskit ja niiden hallintakeinot yleisellä tasolla ovat pitkälti samat, kuin mitä vuoden 2023 toimintakertomuksessa on kuvattu. Edellä kuvatun lisäksi riskien hallinnan kannalta keskisiä asioita, joissa tulee

onnistua, ovat palveluverkkosuunnitelman toimeenpano, asiakas- ja potilastietojärjestelmän hallittu uudistaminen, riittävä tietoturvan ja -suojaan taso sekä strategisten kumppanuuksien kautta hankittavien palvelujen ostamisessa onnistuminen.

4 Strateginen uudistusohjelma

Aluehallitukselle raportoidaan kuukausittain strategisen uudistusohjelman toteutumisesta. Seurattavina kokonaisuuksina ovat 15 milj. euron lisäpanostusten vaikutukset lakisääteisten palvelujen varmistamiseksi ja 10 milj. euron talouden tavoiteohjelman toteutuminen.

4.1 TALouden TAVOITEOHJELMA

Talouden tavoiteohjelma muodostuu strategisen uudistusohjelman erillisistä toimeenpano-ohjelmista, joita ovat digiohjelma, henkilöstöohjelma, palvelutuotannon kehittämisohjelma, sidosryhmä- ja viestintäohjelma, sopeuttamisohjelma ja vaikuttavuusohjelma. Jokaiselle ohjelmalle on asetettu talousarviossa tavoite, jotka on purettu toimenpiteisiin.

Erilliset toimeenpano-ohjelmat jakautuvat toimintasuunnitelmiin ja nämä edelleen konkreettisiksi toimenpiteiksi. Valmistelussa on välttämätöntä tehdä toimialuerajat ylittävää yhteistyötä, jota kunkin ohjelman vastuhenkilö koordinoi. Kunkin suunnitelman/toimenpiteen hyödyt arvioidaan parhaaseen tietoon perustuen. Hyöty, jota tavoitellaan voi olla laadullinen tai määrällinen.

Ensimmäisen osavuosikatsauksen perusteella on havaittu, että toimenpideohjelmien tavoitesummiin on tehtävä muutoksia. Esitetyt muutokset ovat toteutettu siten, että kokonaisuutena tavoiteltava 10 milj. euron taloudelliset hyödyt saavutetaan uusien korvaavien toimenpiteiden avulla.

4.1.1 Digiohjelma

Asiakas- ja potilastietojärjestelmän suunnitteluprojekti etenee laaditun suunnitelman ja aikataulun mukaisesti. Suunnitteluprojektista siirrytään hankintaprojektiin elokuussa 2024. Hankintapäätös valittavasta järjestelmästä on tarkoitus tehdä vuoden 2024 lopussa ja käyttöönotot alkavat vuoden 2025 aikana.

Digitaalisen palvelualustan käyttöönottoprojekti on edennyt laaditun suunnitelman mukaisesti. Alustaan liittyvien SaaS maksujen arvioidaan olevan v. 2024 aikana vajaa 600 000 euroa, talousarviossa olleen 800 000 euron sijaan. Tämä johtuu siitä, että tuotantokäyttö alkoi huhtikuussa 2024, jolloin kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta ei SaaS maksuja vielä peritty. Sen sijaan alustan digitalisaation hyödyntämiseen ja toimintaprosessien digitalisointiin liittyvät hyödyt (570 000 euroa) jäävät v. 2024 saavuttamatta terveys- ja sairaanhoitopalveluissa. Näiden

säästöjen oli arvioitu tulevan esimerkiksi ostopalvelujen vähentämisestä. Käytöstä poisjäävistä ja irtisanottavista järjestelmistä arvioidaan saatavan säästöä 50 000 euroa talousarviosuunnitelmaa enemmän, arvio on n. 250 000 euroa yhteensä v. 2024.

Asiakkaiden digitukea ja ammattilaisten digiosaamista on kehitetty ja edistetty digitiimin sisäisin resurssein ja tästä syystä talousarvioon varattua digituen ammattilaista ei ole tarve palkata ja 50 000 euron panostus jää pois. Tyytyväisyyttä digitukeen ja digipalveluihin on tarkoitus kartoittaa loppuvuodesta 2024. Asiakkaiden digituen mallia on pilotoitu digitaalisen palvelualueen käyttöönotossa ja ammattilaisten digiosaamisen varmistaminen ja edistäminen liitetään osaksi olemassa olevia prosesseja (rekrytointi, perehdytys, kehityskeskustelut, omavalvonta, osaamisen kehittäminen jne.)

Tiedolla johtamisen edistäminen etenee suunnitelman mukaisesti. Robotiikan mahdollisuuksia on esitelty konserni- ja hallintopalvelujen toimialueille ja sen mahdollisuudet huomioidaan myös osana APTJ suunnitteluprojektia. Myös tekoälyn mahdollisuudet huomioidaan osana APTJ-suunnitteluprojektia.

Digiohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 0,2 milj. euron kokonaishyödyt. Tällä hetkellä arvioidaan, että tavoite ei kokonaisuudessaan ole toteutumassa, joten tarvitaan uusia korvaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tavoitesumman tarkastelua. Muutokset tullaan toteuttamaan siten, että kokonaisuutena talouden tavoiteohjelmalla tavoiteltava 10 milj. euron taloudelliset hyödyt saavutetaan uusien korvaavien toimenpiteiden avulla.

Digiohjelma, 1000 €	2024	Tilanne OVK 1/2024
Panostukset		
Digitaalinen palvelualue	800	-->
Asiakkaille ja asukkaille annettava digituki	50	-->
Uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä	0	-->
Panostukset yhteensä	850	
Hyödyt		
Digitalisaation hyödyntäminen	-770	-->
Käytöstä poisjäävät järjestelmät	-200	-->
Henkilöstön tulo/lähtöprosessin sujuvuuden parantaminen	-50	-->
Asiakkaille ja asukkaille annettava digituki	-30	-->
Hyödyt yhteensä	-1 050	
Yhteensä	-200	

Taulukko 6. Digiohjelman tilannekuva

4.1.2 Henkilöstöohjelma

Henkilöstöohjelman toteuttamiseksi on nostettu keskiköön kolme teemaa, 1) osaaminen, 2) esihenkilötyö ja johtaminen sekä 3) työhyvinvointi, joihin panostamalla tavoitellaan henkilöstön hyvinvoinnin parantumista. Toimenpiteet kaikissa kolmessa kärjessä on käynnistetty.

Ennenaikaisen eläköitymisen vähentämisen avulla tavoiteltuja säästöjä ei todennäköisesti saavuteta vuonna 2024. Ennenaikaisten eläköitymisten maksuihin vuosina 2024–25 ei voi enää vaikuttaa, koska työnantajan eläkemaksut määräytyvät aina aiempien vuosien toteuman perusteella. Hyvinvointialueen työkyvyttömyyseläkemaksuprosentti 2024 on 0,73 %. Keva julkaisee arvion vuoden 2025 eläkemaksuprosentista kevään aikana. Tänä vuonna alkavat työkyvyttömyyseläkkeet tai kuntoutustuet vaikuttavat vuoden 2026 ja pitkittyessään myös vuoden 2027 maksuun.

Vuonna 2023 hyvinvointialue maksoi työkyvyttömyyseläkemaksuja n. 3,2 milj. euroa. Miljoonan euron säästötavoite on prosentuaalisesti iso tavoite saavutettavaksi myös tulevina vuosina, mikäli maksu säilyy edes likipitään samalla tasolla. Työkyvyttömyyseläkkeissä osaratkaisut eivät aiheuta maksua. Hyvinvointialueen suurin potentiaali voi olla täysien ratkaisujen sijaan osaratkaisun löytymisessä. Hyvinvointialueella oli vuonna 2023 enemmän osaratkaisuja kuin täysia, mutta osaratkaisujen määrän lisäämisessä on edelleen potentiaalia.

Sairauspoissaoloista saatavat säästöt eivät toteudu, jos poissaolot eivät vähene. Henkilöstöohjelmassa toteutetaan toimenpiteitä työkykyjohtamisen parantamiseksi, jonka seurauksena työkykyperäisten sairauspoissaolojen tulisi vähentyä.

Työkykyjohtamisen kulmakivet ovat: 1) hyvä ihmisten johtaminen, 2) varhaisen välittämisen toimintaperiaatteen noudattaminen, 3) työkyvyn tukikeinojen nykyistä aktiivisempi hyödyntäminen: joustavat työjärjestelyt, työn räätälöinti, korvaavan työn käyttö, 4) aktiivinen työkykyprosessien johtaminen, 5) täsmätyökykyisten työllistymisen tukeminen eri toimialueiden välillä ja 6) osaratkaisujen hyödyntäminen ensisijaisena vaihtoehtona kuntoutustukiasioissa.

Henkilöstöohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 2,5 milj. euron kokonaisyhyödyt. Tällä hetkellä arvioidaan, että tavoite ei kokonaisuudessaan ole toteutumassa, joten tarvitaan uusia korvaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Muutokset tullaan toteuttamaan siten, että kokonaisuutena talouden tavoiteohjelmalla tavoiteltava 10 milj. euron taloudelliset hyödyt saavutetaan uusien korvaavien toimenpiteiden avulla.

Henkilöstöohjelma, 1000 €		Tilanne
2024	OVK 1/2024	
Panostukset		
Henkilöstöetuuksien parantaminen	1 500	-->
Johtamisen uudistaminen	0	-->
Panostukset yhteensä	1 500	
Hyödyt		
Sairauspoissaolojen vähentyminen	-2 800	-->
Ennenaikaisen eläköitymisen vähentäminen	-1 000	-->
Lääkärirekrytoinnin tehostaminen	-200	-->
Hyödyt yhteensä	-4 000	
Yhteensä	-2 500	

Taulukko 7. Henkilöstöohjelman tilannekuva

4.1.3 Palvelutuotannon kehittämisohjelma

Palvelutuotannon kehittämisohjelman toimenpiteet on kaikilta osin käynnistetty. Perhepalvelujen oman palvelutuotannon lisääminen ei toteudu kuluvana vuonna suunnitellusti. Näin ollen säästötavoitetta ei saavuteta vielä vuonna 2024 täysimääräisesti. Oman palvelutuotannon lisäämistä vaikeuttaa erityisesti lastensuojelun henkilöstön saatavuusongelma. Myös toimitilojen vähentämiseen ja palveluverkkomuutoksiin liittyvien säästöjen toteutuminen sisältää merkittävästi riskiä päätöksentekoprosessin hitauden takia. Muilta osin palvelutuotannon kehittämisohjelma etenee suunnitellusti sekä toiminnallisten, että taloudellisten tavoitteiden osalta.

Palvelutuotannon kehittämisohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 1,5 milj. euron kokonaisyödyt. Tällä hetkellä arvioidaan, että tavoite ei kokonaisuudessaan ole toteutumassa, joten tarvitaan uusia korvaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tavoitesumman tarkastelua. Muutokset tullaan toteuttamaan siten, että kokonaisuutena talouden tavoiteohjelmalla tavoiteltava 10 milj. euron taloudelliset hyödyt saavutetaan uusien korvaavien toimenpiteiden avulla.

Palvelutuotannon kehittämisohjelma, 1000 €	2024	Tilanne OVK 1/2024
Panostukset		
Digisotekeskus	960	-->
Oman palvelutuotannon lisääminen	650	-->
Alueelliset asumisen ohjaajat	220	-->
Alueelliset liikuntaohjaajat ja fysioterapeutit	220	-->
Tukipalveluseteli	170	-->
Miun aktiivinen arki, ikääntyneiden kotihoito	10	-->
Panostukset yhteensä	2 230	
Hyödyt		
Oman palvelutuotannon lisääminen	-1100	-->
Perhehoidon lisääminen	-810	-->
Palveluverkko: Aukioloaikojen yhtenäistäminen	-450	-->
Miun aktiivinen arki, ikääntyneiden kotihoito	-400	-->
Palveluverkko: Toimitilojen vähentäminen	-310	-->
Palvelut laajan palvelun sote-asemilta käsin	-300	-->
Palveluverkko: muut muutokset	-230	-->
Digisotekeskus	-130	-->
Hyödyt yhteensä	-3 730	
Yhteensä	-1 500	

Taulukko 8. Palvelutuotannon kehittämisohjelman tilannekuva

4.1.4 Sidosryhmä- ja viestintäohjelma

Sidosryhmä- ja viestintäohjelman panostukseen liittyvät toimenpiteet etenevät pääosin suunnitellusti. Ohjelmalla tavoiteltavat hyödyt eivät ole kuitenkaan toteutumassa. Säästötavoite oli kohdennettu kumppanuuksilla ja yritys yhteistyöllä saavutettaviin säästöihin, joihin ei ole kyetty löytämään konkreettisia toimenpiteitä, jotka eivät olisi päällekkäisiä muun muassa sopeuttamisohjelman toimenpiteiden kanssa. Talousarvioon sisältyvistä muista toimenpiteistä sidosryhmäsuunnitelman laatiminen, verkkosivujen uudistamisprojekti sekä digitaalisten palvelujen viestintä ja markkinointi on käynnistetty.

Ohjelman muut toimenpiteet ovat pitkälti oman toiminnan laadullista kehittämistä ja verkostoissa toimimista. Hyvinvointialueen edunvalvontaa on tehty verkostoissa niin kansallisesti kuin yhteistyöalueellakin. Säännöllisillä konsernitapaamisilla pyritään varmistamaan hyvä tiedonkulku emon ja tytäryhtiöiden välillä

palveluverkkomuutoksissa. Järjestöyhteistyön asiakirjan laatiminen on aloitettu ja vastuullisuusohjelman laatimiseen on haettu hankerahoitusta.

Viestinnän toimenpiteillä tuetaan hyvinvointialueen strategioiden toimeenpanoa. Toimialueiden viestintäsuunnitelmat on laadittu, samoin viestinnän yleisiä periaatteita ja hyvinvointialuestrategiaa käytännön ohjeiden tasolle vievä brändikäsikirja. Hankeviestinnän ja päätöksenteon viestintäkäytäntöihin on sovittu toimintatavat. Tehostetun viestinnän ohjeet päivitetään osana hyvinvointialueen valmiussuunnittelua. Organisaation viestintäosaamista tukevan some-koulutusmateriaalin valmistuminen on viivästynyt tavoiteaikataulusta, mutta pyritään saamaan valmiiksi kevään aikana.

Sidosryhmä- ja viestintäohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 0,5 milj. euron kokonaishyödyt. Tällä hetkellä arvioidaan, että tavoite ei tule toteutumaan, joten muilla toimenpideohjelmilla on saatava enemmän hyötyjä kuluvan vuoden aikana.

Sidosryhmä- ja viestintäohjelma, 1000 €		Tilanne
	2024	OVK 1/2024
Panostukset		
Verkkosivujen uudistaminen	0	-->
Digitaalisten palvelujen viestintä ja markkinointi	0	-->
Panostukset yhteensä	0	
Hyödyt		
Sidosryhmäsuunnitelman toteuttaminen	0	-->
Kumppanuuksilla ja yritysyhteistyöllä saatavat säästöt	-500	-->
Hyödyt yhteensä	-500	
Yhteensä	-500	

Taulukko 9. Sidosryhmä- ja viestintäohjelman tilannekuva

4.1.5 Sopeuttamisohjelma

Sopeuttamisohjelman toimenpiteiden toteuttaminen etenee lähes suunnitellusti. Valmistelun edetessä on ilmennyt, että talousarvion valmistelun yhteydessä arvioidut summat ovat liian tavoitteelliset. Ensimmäisen kvartaalin ennusteen perusteella 5 milj. euron tavoite olisi täyttymässä n. 85 prosenttisesti.

Panostukset tukipalveluihin ydintoimintojen vahvistamiseksi sekä operatiiviseen ostoyksikön perustamiseen liittyvät kulut katetaan vuonna 2024 kokonaan tai osittain toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen saadulla valtionavustuksella. Yhteistyöalueen yhteisen hankintavolyymien hyödyntäminen ja logistiikan tehostaminen ei

vaadi alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna panostuksia. Pienemmistä panostuksista huolimatta kaikki edellä mainitut asiat tuottavat kustannushyötyjä vuodelle 2024.

Toimenpiteistä yhteistyöalueen yhteisen hankintavolyymien hyödyntäminen, lainasalkun optimointi, investoinneille kirjattavat henkilöstökulut, logistiikan tehostaminen ja nykyisten vuokrasopimusten uudelleen neuvottelu etenevät suunnitellusti. Näiden toimenpiteiden kustannushyöty vuodelle 2024 on n. 3 milj. euroa. Tukipalvelujen lisääminen ydintoimintojen vahvistamiseksi, panostukset lakisääteisyteen ja operatiivisen ostoyksikön perustaminen etenevät suunnitellusti, mutta kustannushyödyt toteutuvat vain osittain, sillä talousarvion valmisteluvaiheessa tavoitesummat on arvioitu liian tavoitteellisiksi. Henkilökuljetusten yhdistelyn lisääminen (0,6 milj. euroa) on ainoa toimenpide, joka ei etene tällä hetkellä. Sen kohdalla on todettu, että toteuttaminen aiheuttaisi liian paljon haittaa asiakkaille. Kokonaisuutta on kuitenkin tarkoitus tarkastella vammaispalvelulain uudistuksen yhteydessä, kun uusi laki tulee voimaan 1.1.2025.

Sopeuttamisohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 5,0 milj. euron kokonaishyödyt. Tällä hetkellä arvioidaan, että tavoite ei kokonaisuudessaan ole toteutumassa, joten tarvitaan uusia korvaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä tavoitesumman korottamista, koska muut toimenpideohjelmat eivät ole toteutumassa suunnitellusti. Muutokset tullaan toteuttamaan siten, että kokonaisuutena talouden tavoiteohjelmalla tavoiteltava 10 milj. euron taloudelliset hyödyt saavutetaan uusien korvaavien toimenpiteiden avulla.

Sopeuttamisohjelma, 1000 €		Tilanne
	2024	OVK 1/2024
Panostukset		
Tukipalvelujen lisääminen ydintoimintojen vahvistamiseksi	1 450	-->
Operatiivisen ostoyksikön perustaminen	200	-->
Yhteistoiminta-alueen yhteisen hankintavolyymin hyödyntäminen	100	-->
Logistiikan tehostaminen	60	-->
Panostukset yhteensä	1 810	
Hyödyt		
Tukipalvelujen lisääminen ydintoimintojen vahvistamiseksi	-1 645	-->
Yhteistoiminta-alueen yhteisen hankintavolyymin hyödyntäminen	-1 100	-->
Panostukset lakisääteisyyteen	-1 000	-->
Lainasalkun optimointi	-1 000	-->
Henkilökuljetusten yhdistelyn lisääminen	-600	-->
Investoinneille kirjattavat henkilöstökulut	-565	-->
Operatiivisen ostoyksikön perustaminen	-500	-->
Logistiikan tehostaminen	-200	-->
Nykyisten vuokrasopimusten uudelleen neuvottelu	-200	-->
Hyödyt yhteensä	-6 810	
Yhteensä	-5 000	

Taulukko 10. Sopeuttamisohjelman tilannekuva

4.1.6 Vaikuttavuusohjelma

Vaikuttavuusohjelman tavoitteen mukainen hyöty on toteutumassa arvioidun suuruisena. Hyödyt saadaan aikaan jo olemassa olevilla hankkeilla, eikä tähän tarvita uusia hankkeita. Pienemmässä määrin hankkeista saadaan hyötyjä maksuttoman ehkäisyn ja ikäneuvolantyyön laajentamisen aikaansaamalla sijaiskustannusten vähenemisellä. Barnahus-hankkeella rahoitettu koordinaattorityö ja kehittäminen vähentävät mm. lasten ja nuorten palvelujen järjestämisen kustannuksia.

Vaikuttavuusohjelman tavoitteena on kokonaisuudessaan saavuttaa 0,3 milj. euron kokonaishyödyt. Tällä hetkellä tavoitteen saavuttamista joudutaan arvioimaan uudestaan osana suunnitteilla olevia säästökohteita, joiden perusteella kuluvan vuoden aikana uusien hankkeiden aloittamista tullaan arvioimaan kriittisesti.

Vaikuttavuusohjelma, 1000 €	2024	Tilanne OVK 1/2024
Panostukset		
Maksuton ehkäisy nuorille	100	-->
Ikäneuvolatyön laajentaminen	130	-->
Hankkeiden omavastuut	600	-->
Panostukset yhteensä	830	
Hyödyt		
Kehittämishankkeiden rahoitus	-1 130	-->
Hyödyt yhteensä	-1 130	
Yhteensä	-300	

Taulukko 11. Vaikuttavuusohjelman tilannekuva

4.2 LAKISÄÄTEISYYDEN TURVAAMINEN

Hyvinvointialueella on vahvistettu toiminnan ja talouden tietoihin liittyvää analytiikkaa terveystaloustieteen näkökulmasta, jota on huomioitu lakisääteisyiden parantamiseksi tehtyjen panostusten analysoinnissa. Tuotettua tietoa käytetään päätöksenteon tukena sekä toiminnan kehittämiseen. Toiminta- ja taloustietojen lisäksi tavoitteena on tulevaisuudessa lisätä analyyseihin tietoa palvelujen vaikuttavuudesta. Terveystaloustieteen kontekstissa vaikuttavuudella tarkoitetaan toiminnalla aikaansaatuja muutosta asiakkaan/potilaan terveydentilassa, hyvinvoinnissa tai esimerkiksi toimintakyvyssä. Kustannusvaikuttavuudessa ideana on tuottaa vaikuttavuutta tehokkaasti, jolloin näkökulmaa siirretään palvelusuoritteiden tuottamisesta terveys- ja hyvinvointihyödyn tuottamiseen. Nykyinen toimialuerajat ylittävä analytiikka tuottaa tietoa lyhyen ja pitkän aikavälin kustannuksista ja vaikutuksista, sekä luo edellytyksiä kustannusvaikuttavuuden arviointiin.

4.2.1 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Lakisääteisyiden turvaamiseen alettiin tehdä lisäpanostusta syksyllä 2023, jolloin erikoissairaanhoidossa hoidontarpeen arviointi tapahtui kolmen kuukauden kuluessa 64,2 %:lla (elokuu 2023) ja kuuden kuukauden kuluessa hoitoon pääsi 71,7 %. Erikoissairaanhoidossa hoidontarpeen arviointi toteutui kolmen kuukauden kuluessa 31.3.2024 73,7 %:lla ja yli kuuden kuukauden kuluessa hoitoon pääsi 78,7 %. Jonoja on purettu sekä ostopalveluilla, lääkäripalvelujen ostoilla että lisätöillä.

Perusterveydenhuollossa 14 vuorokauden kuluessa hoitoon pääsi elokuussa 2023 95 % ja maaliskuussa 2024 96,5 %. Suunterveydenhuollossa vastaavat luvut (4kk) ovat 92,1 % ja 97,7 %. Jonoja on purettu sekä ostopalveluilla että lisätöinä. Nyt panostettu 4,9 milj. euroa on näin ollen antanut arvion mukaan hyvää tulosta.

Valvira on 20.3.2024 päätöksessään määrännyt Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen järjestämään kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn alueellaan lainmukaisesti 31.3.2025 mennessä. Toimialue uskoo, että panostuksilla tähän on mahdollista päästä, ellei henkilökuntatilanteeseen tule lisää haasteita.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut, 1000 €		Tilanne
	2024	OVK 1/2024
<u>Panostukset</u>		
Vastuulääkärimalli	1 000	-->
Erikoissairaanhoidon jonojen purku	2 000	-->
Terveysasemat, hoitotakuu 14 vrk	700	-->
Suun terveydenhuolto, hoitotakuu 4 kk ja 3 kk	1 000	-->
Miepä, hoitotakuu 14 vrk	100	-->
Puheterapia, Jonojen purku	100	-->
Panostukset yhteensä	4 900	

Taulukko 12. Lakisääteisyden turvaaminen, terveys- ja sairaanhoitopalvelut

4.2.2 Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelujen tavoitteet lakisääteisyys toteuttamiseksi etenevät kunkin asetetun tavoitteen ja suunnitelman mukaan ja tulevat toteutumaan vuoden 2024 aikana. Lisäpanostuksia tähän kokonaisuuteen saatiin 4,9 milj. euroa. Yhtenä kärkitavoitteena panostuksissa on ollut ikääntyneiden asumispalvelujen saatavuuden edistäminen, jolla on positiivista merkitystä hyvinvointialueen muihin hoito- ja palveluketjuihin.

Ikääntyneiden asumispalvelujen saatavuus on parantunut noin 25 % verrattuna viime vuoden alkuun. Oma tuotanto ja uusia ostopalvelupaikkoja on tehokkaasti hyödynnetty. Asumispalvelujen tarve ei ole kokonaisuudessaan laskusuuntainen, mutta lisäpanostuksella ostopalveluihin on saatu asumispalveluun odottajien määrää pienennettyä alkuvuoden osalta (60 henkilöllä).

Kansainvälinen rekrytointi etenee suunnitelman mukaisesti, noin 40 % vuoden 2024 kansainvälisistä oppisopimustoimijoista on jo aloittanut ikääntyneiden palvelujen toimialueen yksiköissä.

Perhehoitoon on lisätty asiakkaita 50 % tavoitteista (16 pitkäaikaista asiakkuutta). Perhehoito on inhimillistä ja turvallista sekä taloudellisesti vaikuttavaa, ja se sopii monille ikääntyneille.

Kotihoitopalvelun peittävyys on ollut noin 8 % tasolla alkuvuodesta, säännöllisen kotihoidon asiakkaista noin 29 % on alle 75-vuotiaita; tämä asiakasryhmä on kasvanut lyhyessä ajassa lähes 3 %. Kotihoitopalvelua odottavien määrä on vähentynyt. Nuoremmat ikäryhmät haastavat kotihoitoa, jossa resurssit on mitoitettu yli 75-vuotiaiden asiakaskehittämisen tarpeisiin. Kotihoitoon on rekrytoitu 8 sosiaaliohjaajaa. Tämä ammattiryhmä tukee sosiaalihuollon asiantuntijuutta ja auttaa kotihoidon asiakkaita heidän arkensa asioissa. Ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen suunnitelma 2023–2026 on edennyt suunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden mukaisesti. Suunnitelmaa päivitetään vastaamaan tämänhetkistä organisaatorakennetta. Suunnitelman mukaan toteutettavat toimenpiteet vahvistavat ennakoivia palveluja. Kotihoidon ja asumisen toimintaohjelmat tullaan sulauttamaan tähän suunnitelmaan vuoden 2025 alusta alkaen.

Ikääntyneiden palvelut, 1000 €		Tilanne
2024	OVK 1/2024	
Panostukset		
Ikääntyneiden asumispalvelujen saatavuus	3 190	-->
Kansainvälinen rekrytointi	1 000	-->
Perhehoidon lisäys	460	-->
Ikääntyneiden kotihoito ja asumispalvelut	250	-->
Panostukset yhteensä	4 900	

Taulukko 13. Lakisääteisyden turvaaminen, ikääntyneiden palvelut

4.2.3 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Perhe- ja sosiaalipalvelujen tavoitteet lakisääteisyden toteuttamiseksi etenevät suunnitelman mukaan. Kaikkia tavoitteita ei kuitenkaan pystytä vuoden 2024 aikana täysimääräisesti toteuttamaan.

Koulupsykologitehtävistä on maaliskuun 2024 lopussa täytettynä noin 70 %. Hyvinvointialue ostaa psykologin tutkimuksia sekä oppilaitoksissa toteutuvaa koulupsykologityötä alueille, joissa on työntekijävajetta.

Lapsiperheiden palvelutarpeeseen vastaamiseen on rekrytoitu kaksi sosiaalityöntekijää maaliskuussa 2024. Lastensuojelun lakisääteisen asiakasmitoituksen turvaamiseksi on vuoden 2024 alussa perustettu neljä uutta sosiaalityöntekijän virkaa. Lastensuojelun ostopalvelut tulevat ylittymään. Omien yksiköiden käyttöä on tehostettu.

Työikäisten palveluihin on palkattu kaksi sosiaaliohjaajaa täyttämään uutta lakisääteistä velvoitetta yhteisösosiaalityöhön ja etsivään sosiaalityöhön. Päiväkeskustoiminnan kilpailuttaminen käynnistyy huhtikuussa 2024.

Uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan 1.1.2025.

Perhe- ja sosiaalipalvelut, 1000 €	2024	Tilanne OVK 1/2024
<u>Panostukset</u>		
Koulupsykologi mitoitus	600	-->
Lastensuojelun ostopalvelut	380	-->
Lastensuojelu sosiaalityö mitoitus	280	-->
Etsivä sosiaalityö ja päiväkeskus	280	-->
Koulupsykologipalvelut tutkimukset	230	-->
Lapsiperhepalvelut palvelutarpeeseen vastaaminen	130	-->
Panostukset yhteensä	1 900	

Taulukko 14. Lakisääteisyden turvaaminen, perhe- ja sosiaalipalvelut

4.2.4 Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut

Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelujen tavoitteet lakisääteisyden toteuttamiseksi etenevät kunkin asetetun tavoitteen ja suunnitelman mukaan ja tulevat toteutumaan vuoden 2024 aikana.

Pelastustoimen ja ensihoitopalvelujen työaikamuutoksesta aiheutunutta henkilöstövajasta on pysytty korjaamaan palkkaamalla uutta määräaikaista henkilöstöä. Palvelutuotantoon aiheutuneet poikkeamat ja ylityömäärät ovat vähentyneet olennaisesti edelliseen toimintavuoteen verrattuna. Alkuvuoden aikana on raportoitu palvelutuotannossa seitsemän kertaa henkilöstöpulasta aiheutuneista valmiuspuitteista (valmiuspuitteita 7/2636 työvuoroa).

Palveluintegraation kehittäminen on edennyt suunnitelman mukaisesti. Toiminnan vaatimat resurssoinnit on tehty Nurmeksen pelastusasemaryhmän alueella ja läntisen pelastusasemaryhmän alueella resurssoinnit toteutetaan Q2-Q3 aikana. Palveluintegraatiota tukevia tehtäviä on ollut alkuvuoden aikana pelastustoimen yksiköillä 191 tehtävää ja ensihoitoyksiköillä 743 tehtävää.

Operatiivista valmiutta parannetaan vahvistamalla Kontiolahden pelastusaseman henkilötyökehystä kolmella päivähenkilöllä toukokuun alusta lukien. Kylin pelastusryhmien toiminnan kehittämiseen on laadittu koulutussuunnitelma, jonka mukaisesti toimintaa kehitetään. Yhteistyökumppanina pelastusryhmien kouluttamisessa toimii Pohjois-Karjalan pelastusalan liitto ry. Kolin alueen pelastustoimen kehittämisestä on laadittu suunnitelma, jonka mukaisesti tavoitteet tullaan saavuttamaan.

Pelastustoimen valtakunnallisesta tilannekeskuksesta ja johtamisjärjestelmästä on annettu asetus, jonka pohjalta toimintaa lähdetään kehittämään. Pelastustoimen johtamisresursseja vahvistetaan yhdellä aluepalomestarilla Q"-Q3 aikana.

Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut, 1000 €		Tilanne
	2024	OVK 1/2024
<u>Panostukset</u>		
Työaikamuutoksen vaikutukset / operatiivisen valmiuden ylläpitäminen	800	-->
Palveluintegraation kehittäminen	600	-->
Operatiivisen valmiuden tukeminen kehittämissuunnitelman mukaisesti	250	-->
Valtakunnallinen pelastustoimen tilannekeskus	150	-->
Panostukset yhteensä	1 800	

Taulukko 15. Lakisääteisyden turvaaminen, pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelut

4.2.5 Konsernipalvelut

Konsernipalveluissa panostetaan kuluvan vuoden aikana suunnitellusti kansainväliseen rekrytointiin henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi. Tällä hetkellä on pulaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, ja se vaikeuttaa omalta osaltaan myös palvelujen lakisääteistä tuottamista. Kansainvälinen rekrytointi on yksi keino vastata meitä haastavaan henkilöstöpulaan. Vuoden 2024 kansainvälisen rekrytoinnin toteuttamisen kustannuksien arvioidaan olevan vajaa miljoona euroa, joten kyseessä on merkittävä panostus tulevaisuutta ajatellen. Helmikuussa Pohjois-Karjalaan saapui 27 kansainvälistä hoito- ja hoiva-alan työntekijää Kosovosta. Työntekijöiden rekrytointi on toteutettu yhteistyössä Riverian kanssa, joten tähän liittyvä panostus etenee suunnitellusti.

Konsernipalvelut on mukana panostamassa tietojärjestelmien turvatason nostamiseen. Jokapäiväisessä käytössä olevien tietojärjestelmien tietoturvan korottaminen korkeimmalle mahdolliselle tasolle vaatii arvioilta vajaan 0,6 milj. euron ylimääräisen panostuksen vuoden 2024 aikana, joka on jo toteutettu.

Konsernipalvelut, 1000 €		Tilanne
	2024	OVK 1/2024
<u>Panostukset</u>		
Kansainvälinen rekrytointi	920	-->
MS-lisenssien turvatason nostaminen	580	-->
Panostukset yhteensä	1 500	

Taulukko 16. Lakisääteisyden turvaaminen, konsernipalvelut

5 Hyvinvointialuekonsernin tilannekatsaus

Pohjois-Karjalan tytär- ja osakkuusyrittäistä Polkka Oy arvioi kuluvan tilikauden tulosehdotuksissaan tilikauden tuloksen olevan 1,5 milj. euroa alijäämäinen ellei hyvinvointialue onnistu vähentämään merkittävästi palvelujen käyttöä. Hyvinvointialue ja Polkka Oy käyvät jatkuvasti yhteistyössä neuvotteluja keinojen löytämiseksi tilauksen mahdollistamiseksi hyvinvointialueen rahoituksen mahdollistamaan euroraamiin, mutta tilausmuutoksen tekeminen on ollut haasteen kokoluokkaan nähden liian hidasta. Polkka Oy:n palvelujen riittävä palvelujen ostojen vähentäminen vaatii hyvinvointialueen palveluverkon ripeää edistämistä.

Muiden tytär- ja osakkuusyritysten alkuvuosi on mennyt jotakuinkin suunnitellulla tavalla, eikä merkittäviä poikkeamia talousarvioon ole tiedossa.

6 Toimialueiden talousarvion toteutuminen

6.1 HALLINTOPALVELUT

Hallintopalvelujen talouden ennuste on alkuvuoden perusteella hieman talousarviota heikompi. Tämä johtuu hankkeisiin liittyvän 100.000 euron tulojäämän alaskirjauksesta, jota ei katsottu rahoitukseen oikeuttavaksi. Kulupuolen alittuminen ei kata tätä kokonaan. Nettovaikutus tulokseen on – 65.000 euroa.

Toimintaa ovat alkuvuonna leimanneet vuoden vaihteessa toteutetun organisaation sisäänajo, avainhenkilöiden poistuminen ja pidemmät virkavapaat. Kehittämispalveluja ja tiedonhallintapalveluja järjestellään uudelleen muuttuneessa tilanteessa. Asiakkaiden ja potilaiden vanhojen kertomustietojen pyynnöt ovat nousseet merkittävästi ja lakisääteiset ajat tietopyyntöihin vastaamisessa saattavat ylittyä. Toimielimet joutuvat pitämään ylimääräisiä kokouksia palveluverkkoon liittyvien lausuntojen antamiseksi suunnitellussa aikataulussa, mutta toistaiseksi tämä ei johtaisi kokouspalkkioiden ylittymiseen. Hallintopalveluja resursoidaan uudistusohjelman mukaisesti niin, että mm. perhe- ja sosiaalipalvelujen ammattihenkilöstön työaikaa vapautuu varsinaisiin toimialueen tehtäviin.

Talousarvion toteutuminen

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	4 994	1 066	21 %
Toimintakulut	9 585	1 869	19 %
Toimintakate	-4 591	-803	17 %
Valtion rahoitus	4 476	1 119	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	-115	316	-274 %
Poistot ja arvonalentumiset	38	0	0 %
Tilikauden tulos	-153	316	-207 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-153	316	-207 %

Taulukko 17. Hallintopalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

6.2 KONSERNIPALVELUT

Konsernipalvelut aloitti vuoden 2024 uudella organisaatiolla ja johtamisrakenteella. Vuoden ensimmäinen neljänneksen tärkeimpänä tavoitteena on ollut uuden yhtenäisen tavoiteasetannan sisäistäminen ja johtaminen läpi organisaatorakenteiden.

Talouden näkökulmasta konsernipalveluihin on budjetoidu keskitetyksi toimialueiden tukitoimintojen kustannuksia, joiden toteutumisen vaikuttamiseen tarvitaan entistä enemmän integroitua keskustelua. Uudistusohjelman toteuttamisessa konsernipalveluilla on merkittävä rooli ja koko toimialue on sitoutunut organisaation toiminnan kehittämiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen.

Talouden toteuma on alkuvuonna ollut talousarviota suurempaa pääasiassa tytär- ja osakkuusyhteisöjen kulukehityksen ja palveluverkkovalmistelujen aikatauluhaasteiden takia. Talousennusteessa arvioidaan olevan muutaman miljoonan ylitysriski, mutta tätä ei ole huomioitu vielä koko hyvinvointialueen ennusteessa. Talousarviossa pysymiseksi on käynnissä konsernikumppaneiden kanssa jatkuvat neuvottelut toimintakulujen alentamiseksi. Lisäksi toimialuejohtaja on tiukentanut merkittävästi aiemmin tekemäänsä ratkaisuvallansiirtopäätöstä talousarviossa pysymiseksi.

Talousarvion toteutuminen

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	26 155	4 355	17 %
Toimintakulut	184 147	46 963	26 %
Toimintakate	-157 992	-42 608	27 %
Valtion rahoitus	164 410	41 103	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 300	935	-28 %
Vuosikate	3 118	-571	-18 %
Poistot ja arvonalentumiset	8 753	2 051	23 %
Tilikauden tulos	-5 635	-2 621	47 %
Poistoeron muutos	26	7	25 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-5 609	-2 615	47 %

Taulukko 18. Konsernipalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

6.3 TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	33 931	7 209	21 %
Toimintakulut	337 116	74 844	22 %
Toimintakate	-303 185	-67 635	22 %
Valtion rahoitus	298 454	74 614	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-8	
Vuosikate	-4 731	6 970	-147 %
Poistot ja arvonalentumiset	5 451	1 127	21 %
Tilikauden tulos	-10 182	5 844	-57 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-10 182	5 844	-57 %

Taulukko 19. Terveys- ja sairaanhoitopalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Talousarvion toteutuminen

Toimialue on ylittämässä talousarviotaan toimintakulujen osalta 1,9% ja toimintatuottojen osalta 1,3%.

Maksutuottojen osalta alitus selittyy talousarviota tehtäessä olleesta virheellisestä tiedosta asiakasmaksujen suuruudesta 2024.

Merkittävin ylitys toimialueella on asiakaspalveluostot, jotka näyttävät alkuvuoden perusteella kasvavan merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Osin kyse on normaalista hoidon porrastuksesta yliopistosairaalaan, osin potilaiden käyttämästä valinnanvapaudesta, jolloin potilas voi esimerkiksi hakeutua toiselle hyvinvointialueelle, jossa johonkin toimenpiteeseen on lyhyemmät jonot. Hyvinvointialueen mahdollisuus vaikuttaa tähän kuluerään on vähäinen.

Toimialueen aineet, tarvikkeet ja tavarat ovat myös ylittämässä talousarviota merkittävästi hoitotarvikkeiden osalta. Syynä ovat osittain ennakoimaton hintojen nousu sekä myös jonojen purkuun käytettävien materiaalien määrä. Laboratorio- ja tutkimuspalvelujen nousu ja ylitys liittyvät pääsääntöisesti hintojen nousuun erityisesti näytteenotossa.

Toimialueen talousarvion ylitysennuste johtuu pääsääntöisesti kustannuksista, joihin toimialueen on vaikea itse vaikuttaa. On vaikea arvioida, onko näissä kyseessä ennakoimaton alibudjetointi.

Toimialue joutuu tarkastelemaan kriittisesti erityisesti osto- ja vuokratyövoimaa. Jos työvoimaa ei saada rekrytoitua omaksi toiminnaksi, vaikuttaa tämä palvelujen saatavuuteen. Mahdollisuuksia siirtää erityisesti etälääkäritoimintaa omaksi selvitetään, mutta tämä saattaa vaatia virkalääkäreiden palkkaratkaisujen tarkastelua.

Aineiden- tarvikkeiden ja tavaroiden kohdalla pyritään edelleen käyttämään edullisimpia, kilpailutettuja tuotteita ja kilpailuttamattomien tuotteiden määrää pyritään aktiivisesti hankintojen kanssa vähentämään. Samalla selvitetään, ollaanko yksiköissä otettu käyttöön YTA-alueesta poiketen jotain kalliita toimintamalleja.

Henkilöstötilanne toimialueella säilyy haastavana ja henkilöstökulut alittavat ennusteen mukaan kokonaisuutena talousarvion. Lääkäripalveluostot olivat merkittävästi nousseet vuoden 2023 aikana edellisvuoteen verrattuna, mutta kääntymässä nyt ensimmäisen vuosineljänneksen perusteella tänä vuonna laskuun. Esimerkiksi muistipoliklinikalla lääkäripalvelujen ostoista on kyetty luopumaan. Koska vakituista työvoimaa ei ole, saavutetaan henkilöstökuluissa säästöä, jota edelleen korjataan sekä vuokratyövoimalla että ostopalveluilla. Jos omaa työvoimaa ei ole saatu, lääkäripalveluostoja pyritään ohjaamaan yksittäisten työntekijöiden ostamisesta suurempien kokonaisuuksien hankintaan, tästä esimerkkeinä Vastuulääkärimalli ikääntyneiden palveluihin ja Silmäkeskuksen lääkäripalvelujen ulkoistus. Suuremmilla kokonaisuuksilla pyritään turvaamaan hoidon jatkuvuutta, laatua ja toiminnan kehittämistä.

Uutena toimintana Digisotekeskus on aloittanut toimintaansa huhtikuussa 2024 ja Kotisairaaloiminta on laajenemassa maakunnalliseksi toimijaksi. Toimialueella suurena haasteena on sekä erikoissairaanhoidon että kuntoutumissairaaloiden osastoilla olevat jatkohoitopaikkojen jonottajat ja tilanteen korjaamiseksi tehdään aktiivista työtä Ikääntyneiden palvelujen kanssa.

6.4 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	41 892	7 798	19 %
Toimintakulut	189 604	38 699	20 %
Toimintakate	-147 711	-30 902	21 %
Valtion rahoitus	143 155	35 789	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-1	
Vuosikate	-4 556	4 886	-107 %
Poistot ja arvonalentumiset	327	64	19 %
Tilikauden tulos	-4 884	4 823	-99 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-4 884	4 823	-99 %

Taulukko 20. Ikääntyneiden palvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Talousarvion toteutuminen

Toimialue siirtyi vuoden vaihteessa uuteen palvelulinjaiseen organisaatorakenteeseen, ja siirtymä on tuonut kaikille tasoille muutoksia, lisähaasteita ja kuormitusta. Talouden ja toiminnan ohjaus sekä niiden yhteensovittava johtaminen on osa arkea. Toimintatuottojen arvioidaan toteutuvan 1,6 milj. euroa suurempina kuin

talousarviossa ennakoitiin. Toimintatuottojen osalta sotilasvammalain mukaisten korvausten toteutuminen talousarvion mukaisesti on haasteellinen, koska asiakasryhmän poistumaa ei voi ennustaa. Maksutuotot tulevat toteutumaan talousarviota suurempina johtuen mm. asiakasmäärien kasvamisesta ja siirtymisistä asumispalveluissa palveluseteli-asiakkuuksista ostopalvelujen asiakkuuksiin. Kasvaneet asiakasmäärät asumispalvelujen ostopalveluissa tuovat asiakasmaksujen kautta tuloja.

Ostopalvelut kohdistuvat toimialueella pääosin asumispalvelujen ja vuokratyövoiman ostoihin. Kustannusten ylityspainetta on lisäksi perhehoitopalkkioissa ja kulukorvauksissa, kotihoidon palvelueteleissä ja matkustuspalveluissa. Toimintakulujen ennustetaan toteutuvan 1,8 milj. euroa suurempina kuin talousarvion varaus on. Riski suuremmasta ylityksestä on olemassa. Tilannetta on haastanut toimialueen kaikissa palveluketjun osissa tapahtuva ikääntyvien määrän ja palvelutarpeiden kasvaminen. Toimialue kiinnittää erityistä huomiota kustannusten hallinnassa esim. vuokratyövoiman käyttöön ja asumispalveluissa lakisääteisen mitoituksen täsmällisyyteen sekä asumispalvelujen ostoihin.

Henkilöstökulut näyttäisivät toteutuvan talousarviota hieman pienempinä henkilöstön rekrytointihaasteiden takia. Henkilöstövaje vaikuttaa palvelujen oikea-aikaiseen saatavuuteen. Vakinaisen henkilöstön rekrytointipulmat johtavat vuokratyövoiman kasvavaan tarpeeseen.

Aineet, tarvikkeet, tavarat, avustukset ja muut toimintakulut ovat talousarvion mukaiset. Palvelujen järjestämisessä on ollut haasteita. Yhteydenottojen, hakemusten ja asiakasmäärän kasvamisen takia palvelun tarpeen arviointeja ei ole onnistuttu tekemään riittävän ripeästi. Omaishoidon tuen peittävyys on noussut. Aina kun lakisääteisyttä palveluissa parannetaan, tulee samalla huomioida, että lakisääteinen omatyöntekijäresurssi huolehditaan kuntoon.

Kotihoidopalveluissa lääkejakeelijat ovat vapauttaneet hoitajia niiden asiakkaiden avustustehtäviin, jotka esim. heti aamulla ja useasti päivän aikana tarvitsevat apua. Lääkejakeelijoiden käyttämisellä korvataan laskennallisesti noin 60 henkilötyövuotta. Tämä on edistänyt myös talouden hallintaa, lisäksi etähoivan käyttäminen on tukenut toimintaa. Teknologian käyttäminen on taloudellisesti ja toiminnallisesti tuonut vaikuttavuutta esim. lääkehoidon turvallisuus on parantunut.

Asumispalveluissa asumispalvelua odottavien määrä on hieman vähentynyt alkuvuoden aikana, koska on voitu uudistusohjelman tuella ostaa lisäpaikkoja. Asumispalvelujen tarve on kuitenkin kasvava. Ostopalveluissa käytetään tarkkaa harkintaa ja talouden seurantaa. Perhehoitoa on lisätty alkuvuoden aikana. Palvelujen kokonaisuudessa sen merkitys on oleellinen, se vähentää painetta raskaimpiin palveluihin ja on kustannusvaikuttavaa.

Kesän sijaistilanne on kohtalainen, mutta vaikeita puutteita on muutamien kuntien osalla edelleen. Henkilöstön poissaolot ovat lisääntyneet alkuvuoden aikana lyhyiden poissaolojen osalta. Toimenpiteitä tehdään jatkuvasti työkykyjohtamisen parantamiseksi mm. vaihtoehtoja etsitään työssä jatkamiseen kevennetyissä koulutusta vastaavissa tehtävissä.

6.5 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	10 551	2 251	21 %
Toimintakulut	156 224	34 813	22 %
Toimintakate	-145 673	-32 562	22 %
Valtion rahoitus	140 961	35 240	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut		-1	
Vuosikate	-4 711	2 678	-57 %
Poistot ja arvonalentumiset	98	28	29 %
Tilikauden tulos	-4 809	2 650	-55 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-4 809	2 650	-55 %

Taulukko 21. Perhe- ja sosiaalipalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuottojen arvioidaan toteutuvan 0,4 milj. euroa talousarviota suurempina. Tuottoja kertyy enemmän myynti – ja maksutuotoista asiakasmäärien kasvun sekä valtiolta saatavien korvausten osalta. Toimintakulujen arvioidaan toteutuvan 5,3 milj. euroa talousarviota suurempina. Asiakasmäärien ja palvelutarpeen kasvu sekä hintojen nousu aiheuttavat kustannusten ylitystä.

Lapsiperheiden palveluissa psykologipalvelujen ostot ylittävät talousarvion noin 0,6 milj. eurolla. Henkilöstökustannukset alittavat talousarvion noin 0,23 eurolla, joten ennuste ylityksestä on noin 0,3 milj. euroa. Lastensuojelussa asiakkuuksien määrä on ollut kasvussa, ja asiakaspalvelujen ostot ylittävät talousarvion varovaisen ennusteen mukaan noin 1,4 milj. eurolla. Riski suurempaan ylitykseen on huomattava.

Työikäisten palveluissa asumispalvelujen ostot tulevat ylittämään talousarvion jopa 1 milj. eurolla. Toimeentulotukimenoissa on kasvupainetta, kun asiakasmäärän ennakoidaan kasvavan.

Vammaispalveluissa asumispalvelujen ostot ja avustukset liikkumisen tuen osalta tulevat ylittämään talousarvion. Tällä hetkellä ylitys on noin 0,6 milj. euroa. Vammaispalvelujen asuminen sekä työ- ja päivätoiminta - palvelualueella palvelujen ostoissa on ylittymässä työvoiman vuokraus, missä kustannukset ovat toisaalta puolittuneet edellisen vuoden ensimmäiseen vuosineljänneeseen verrattuna. Palvelualueen alijäämäennuste on tällä hetkellä noin 0,4 milj. Euroa.

Kehysriihessä on päätetty 100 milj. euron leikkauksista sosiaalipalveluihin. Kunhan tieto täsmentyy, toimintaa suunnataan ohjeen mukaisesti. Työikäisten palveluihin on saatu tukiasuntoja ensimmäiset 5 kpl, mikä hillitsee hieman asumispalvelujen kustannusten nousua. Vammaispalvelujen asuminen sekä työ- ja päivätoiminnassa työvoiman vuokrausta tarkastellaan edelleen kriittisesti, ja asiakas- ja työturvallisuus huomioiden. Lasten ja

nuorten kehitykselliset ja psyykkiset häiriöt aiheuttavat paljon palvelujen tarvetta. Toimialue osallistuu LaNuPe -työryhmän työskentelyyn moniammatillisten ja integratiivisten palvelurakenteiden kehittämiseksi.

6.6 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	5 319	1 223	23 %
Toimintakulut	4 281	915	21 %
Toimintakate	1 038	309	30 %
Valtion rahoitus	0	0	
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	1 038	309	30 %
Poistot ja arvonalentumiset	16	2	11 %
Tilikauden tulos	1 022	307	30 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 022	307	30 %

Taulukko 22. Ympäristöterveydenhuollon lyhennetty tuloslaskelma

Talousarvion toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon talouden arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti. Talousarviossa pysyminen on kuitenkin haasteellista etenkin henkilöstömenojen osalta. Vaikka eläinlääkäreiden virkoja on täyttämättä, taloutta rasittavat mm. paikallisen sopimuksen mukaiset rekrytointilisät sekä päivystys- ja matkakorvaukset. Taloutta pyritään tasapainottamaan eläinlääkinnän asiakasmaksujen korotuksella, jotka on käsitelty 23.4.2024 aluevaltuustosta. Näin ollen uudet asiakasmaksut tulevat voimaan 1.7.2024.

Ympäristöterveydenhuolto huolehtii lakisääteisten elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun, tupakka- ja lääkelain valvonnan sekä eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien järjestämisestä Pohjois-Karjalan alueella.

Ympäristöterveydenhuollon rahoitus on edelleen kuntaperusteinen, joten valtionrahoitukseen liittyvä talouden tavoiteohjelma ei koske ympäristöterveydenhuoltoa sellaisenaan.

Terveysvalvonnan toiminta ja tarkastusmäärät ovat toteutuneet tavoitteiden ja valvontasuunnitelman mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon palvelujen saatavuus on heikentynyt kiireettömien peruseläinlääkäripalvelujen osalta johtuen henkilöstöressursivajeesta. Palvelujen saatavuuden arvioidaan olevan kuitenkin edelleen valtakunnallisten tavoitteiden mukainen. Palvelut on pystytty turvaamaan motivoituneen, osaavan ja joustavan henkilöstön ansiosta. Tilanne on kuitenkin lisännyt työntekijöiden kuormitusta päivittäisessä työssä ja lisäksi viranhaltijat ovat joutuneet osallistumaan virka-ajan ulkopuoliseen päivystykseen normaalia useammin, mikä pidempään jatkuessaan heikentää työhyvinvointia sekä pito- ja vetovoimaa. Eläinlääkäripalvelujen osalta

henkilöstöressurssin ennakoidaan heikentyvän entisestään, koska avoinna olleisiin virkoihin on saatu vain osittain hakijoita. Tulevissa rekrytoinneissa onnistuminen on välttämätöntä, muutoin tilanne vaarantaa eläinlääkäripalvelujen järjestämisen osalla alueista. Veto- ja pitovoiman osalta monien muiden keinojen ohella on varmistettava myös kilpailukykyinen palkkaus ja päivystyskorvaukset. Valvontaeläinlääkärien kiireelliset tehtävät on pystytty hoitamaan, mutta kiireettömäksi arvioituissa tapauksissa on jonoutumista. Valvontaeläinlääkärien osalta henkilöstöressursseja on saatu parannettua rekrytointien myötä. Eduskunnan hyväksymän uuden eläinlääkintähuoltolain on määrä tulla voimaan 1.1.2026. Lain voimaantulolla arvioidaan olevan myös taloudellisia vaikutuksia.

6.7 PELASTUSLAITOS JA TURVALLISUUSPALVELUT

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	6 099	934	15 %
Toimintakulut	32 901	6 757	21 %
Toimintakate	-26 802	-5 823	22 %
Valtion rahoitus	27 768	6 942	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Vuosikate	966	1 119	116 %
Poistot ja arvonalentumiset	1 352	274	20 %
Tilikauden tulos	-386	845	-219 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-386	845	-219 %

Taulukko 23. Pelastuslaitos ja turvallisuuspalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Talousarvion toteutuminen

Pelastuslaitoksen toimintatuotot olivat 1,1 milj. euroa (TOT 16,3 %) ja toimintakulut 7,8 milj. euroa (TOT 19,7 %). Talousennusteen mukaan toimintatuotot uhkaavat alittua noin 0,47 milj. eurolla ensihoitopalvelujen ulkoisten tulojen vähenemisen vuoksi. Toimintamenojen odotetaan toteutuvan huomioiden lakisääteisyserän jaksotusvaikutukset suunnitellusti. Toimintatuottojen vajauksen vuoksi toimialueen tilikauden tulos muodostuu ennusteen mukaan 185.000 euroa alijäämäiseksi.

Toimintatuottojen alittumiseen vaikuttavat toiminnalliset muutokset valtakunnallisissa ensihoidon riskinarviointiohjeissa, jonka vuoksi hätäkeskuksen välittämät ensihoitotehtävät ovat vähentyneet 0,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Myös tilannekeskuksen virtuaaliyksikön purkamat ensihoitotehtävät vähentävät toiminnasta saatavia ulkoisia tuloja.

Pelastustoimella on ollut hälytystehtäviä yhteensä 513 kappaletta ja palveluintegraatiota tukevia tehtäviä 191 kappaletta. Pelastustoimen tehtävät ovat lisääntyneet noin 8 % edelliseen toimintavuoden vastaavaan

ajankohtaan verrattuna. Ensihoitopalvelulla on ollut 8 256 hätäkeskuksen välittämää tehtävää ja palveluintegraatiota tukevia tehtäviä 743 kappaletta. Virtuaaliyksiköllä on ollut 884 tehtävää.

Pelastustoimen palvelutaso on toteutunut pääsääntöisesti palvelutasopäätöksen mukaisena, mutta palvelutasossa on yksittäisissä riskiruuduissa puutteita. Ensihoidon palvelutasopäätöksen mukaisia toteumatietoja ei ole ollut saatavilla.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävät ja onnettomuuksien ehkäisyn muut tehtävät ovat toteutuneet valvontasuunnitelman mukaisesti. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana suoritettiin 649 valvontatehtävää, mikä on 36 % koko vuodelle asetetusta tavoitteesta.

7 Tuloslaskelma

Taulukossa 24. on esitetty hyvinvointialueen talousarvio, ensimmäisen kvartaalin toimintakulujen toteuma sekä tilinpäätösennuste. Talousarvion tuloslaskelmaosaan ei esitetä 1. osavuosikatsauksessa muutoksia. Valtionrahoitukseen on kuluvalle vuodelle tulossa vielä muutoksia vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin liittyvien oikaisuvaatimusten takia. Valtiovarainministeriö arvioi, että muutosten euromääräiset vaikutukset tulevat olemaan koko maan tasolla melko pieniä.

1000 EUR	TA2024	Toteuma 1-3/2024	Toteuma %
Toimintatuotot	128 941	24 837	19 %
Myyntituotot	32 049	6 692	21 %
Maksutuotot	59 284	11 584	20 %
Tuet ja avustukset	16 691	2 400	14 %
Muut toimintatuotot	20 917	4 161	20 %
Toimintakulut	904 692	205 232	23 %
Henkilöstökulut	462 593	100 170	22 %
Palvelujen ostot	323 504	75 584	23 %
<i>Asiakaspalvelujen ostot</i>	184 276	37 775	20 %
<i>Muiden palvelujen ostot</i>	139 227	37 809	27 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	59 247	15 367	26 %
Avustukset	13 814	2 715	20 %
Muut toimintakulut	45 534	11 397	25 %
Toimintakate	-775 751	-180 396	23 %
Valtion rahoitus	780 060	195 015	25 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 300	925	-28 %
Vuosikate	1 009	15 545	1541 %
Poistot ja arvonalentumiset	16 035	3 545	22 %
Tilikauden tulos	-15 026	12 000	-80 %
Poistoeron muutos	26	7	25 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-15 000	12 006	-80 %

Taulukko 24. Hyvinvointialueen talousarvio, toimintakulujen toteuma sekä tilinpäätösennuste